

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2019

Anna Pejpková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

**Sámové v Norsku: role případu Alta-Kautokeino
v rozvoji sámské otázky**

Bakalářská práce

Autor práce: Anna Pejpková

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce:

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. 5. 2019

Anna Pejpková

Bibliografický záznam

PEJPKOVÁ, Anna. *Sámové v Norsku: role případu Alta-Kautokeino v rozvoji sámské otázky*. Praha, 2017. 53 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Rozsah práce:

86 058 znaků

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tím, jak aféra Alta-Kautokeino, která se odehrála mezi lety 1979 a 1982 a týkala se stavby hydroelektrárny na území tradičně obývaném Sámy na severu Norska, změnila přístup Norska k Sámům ze tří hledisek. Prvním hlediskem je uznání kulturní odlišnosti Sámů a podpory jejich jazyka a způsobu života. Dalším je uznání autonomního statutu Sámů na národní a mezinárodní úrovni a posledním je umožnění Sámům se politicky angažovat a identifikovat se se sámským původem. Úvod seznamuje čtenáře se sámskou otázkou v Norsku a s cílem ukázat pomocí komparace změnu norského přístupu vůči Sámům. První kapitola uvádí základní informace o Sámech obývajících sever Fennoskandinávie, tvořenou Norskem, Švédskem, Finskem a Ruskem, a ukazuje sámský historický vývoj. Další kapitola pojednává o vývoji sámské problematiky po 2. světové válce, a o zavedení integrační místo asimilační politiky Norskem a odmítnutí uznat sámský speciální status na mezinárodní úrovni. Třetí kapitola podrobně popisuje dění kolem stavby hydroelektrárny, sámskou mobilizaci a bezprostřední reakci norské vlády na ni. Poslední kapitola se zabývá vydáním Sámského zákona, na jehož základě byl založen Sámský parlament, kterému byly postupně ze strany státu přidávány pravomoci. Dále uvádí informace o novém článku norské ústavy týkající se Sámů a popisuje ratifikaci Úmluvy o domorodých a kmenových národech, které vedlo k vydání Finnmarkského zákona. V závěru je srovnán přístup norského státu k Sámům před a po aféře Alta-Kautokeino. Práci uzavírá seznam literatury a přílohy v podobě map.

Annotation

The bachelor thesis focuses on the question how the Alta-Kautokeino affair, which took place between 1979 and 1982 and is related to the construction of a hydroelectric power station in the area traditionally inhabited by Sami people in northern Norway, has changed Norway's attitude to the Sami people from three perspectives. The first one is the recognition of the Sami cultural distinction and supporting their language and way of life. The second one is the recognition of the autonomous status of the Sami people on national and international level and the third one is enabling the Sami people to engage in politics and identify themselves with their origin. The introduction presents the reader with the Sami situation in Norway and with the aim to show them the change of the Norway's attitude to the Sami people using a comparison. The first chapter provides basic

information about the Sami people that inhabit the North of Fennoscandia that is comprised of Norway, Sweden, Finland and Russia and shows the Sami people's historical development. The next chapter focuses on the development of the Sami issues after the World War II, on the implementation of integration policy instead of assimilation policy by Norway and on the refusal to recognize the Sami special status on international level. The third chapter provides a detail description of the events surrounding the construction of the hydroelectric power station, the Sami mobilization and the immediate reaction of the Norwegian government to it. The last chapter focuses on the issue of the Sami Act, on which basis the Sami Parliament, which was gradually given more authority by the state, was established. It also provides information about the new article in the Norwegian Constitution regarding the Sami people and describes the ratification of the Indigenous and Tribal Nations Convention that lead to creating the Finnmark Act. The conclusion compares the attitude of Norway to the Sami people before and after the Alta-Kautokeino affair. The work is completed with a list of literature and annexes in the form of maps.

Klíčová slova

Sámové, Norsko, aféra Alta-Kautokeino, Sámský parlament, Finnmarkský zákon, Úmluva o domorodých a kmenových národech

Keywords

Sami people, Norway, Alta-Kautokeino affair, Sami Parliament, Finnmark Act, Indigenous and Tribal Peoples Convention

Title

The Sami people in Norway: the role of the Alta-Kautokeino case in the development of the Sami people situation

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce doc. Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D. a konzultantovi Mgr. Tomáši Juhásovi za pomoc a konzultace při psaní této bakalářské práce.

Obsah

ÚVOD	2
ZHODNOCENÍ DOSTUPNÝCH ZDROJŮ	3
METODOLOGIE	4
1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O SÁMSKÉM OBYVATELSTVU A HISTORICKÝ KONTEXT	6
2 VÝVOJ PO 2. SVĚTOVÉ VÁLCE	10
2.1 DŮSLEDKY 2. SVĚTOVÉ VÁLKY A POLITICKÝ ROZVOJ	10
2.2 AKTIVIZACE SÁMSKÉHO OBYVATELSTVA	13
2.2.1 Zakládání sámských organizací	14
2.2.2 Sámské působení na mezinárodní scéně	16
2.3 SÁMSKÝ KULTURNÍ ROZVOJ	17
2.4 NORSKÝ STÁT A SÁMOVÉ PŘED AFÉROU ALTA-KAUTOKEINO	18
3 AFÉRA ALTA-KAUTOKEINO	19
3.1 PLÁNY NA VÝSTAVBU	21
3.2 PROTESTY PROTI VÝSTAVBĚ	22
3.2.1 Pozice sámských organizací v protestech	24
3.2 JMENOVÁNÍ SÁMSKÉ PRÁVNÍ KOMISE	26
3.3 NORSKÝ STÁT A SÁMOVÉ V DOBĚ AFÉRY ALTA-KAUTOKEINO	27
4 SÁMSKÁ OTÁZKA PO AFÉŘE ALTA-KAUTOKEINO	28
4.1 SÁMSKÝ ZÁKON A NOVÝ ČLÁNEK ÚSTAVY	28
4.2 VYTVOŘENÍ SÁMSKÉHO PARLAMENTU	30
4.3 ÚMLUVA MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE	32
4.4 FINNMARKSKÝ ZÁKON A FEFO	33
4.5 DALŠÍ KROKY V ZÍSKÁNÍ SPECIÁLNÍHO STATUTU A NÁRODNÍCH ZNAKŮ	36
4.6 NORSKÝ STÁT A SÁMOVÉ PO AFÉŘE ALTA-KAUTOKEINO	38
ZÁVĚR	40
SUMMARY	41
POUŽITÁ LITERATURA	44
SEZNAM PŘÍLOH	52
PŘÍLOHY	53

Úvod

Norsko je zemí, na jejímž území dříve, než vznikl norský stát, žila skupina lidí zvaná Sámové. Tato domorodá skupina obývala daleko větší oblasti, než jaké obývá ve 21. století, protože byla po staletí zatlačována směrem na sever, když se současná většinová norská populace rozšiřovala na území Skandinávie. Sámové zažili období ztráty vlastních práv a omezování svého specifického způsobu života, období norské snahy asimilovat tuto skupinu obyvatel a také pocity méněcennosti a snahu popřít svůj sámský původ. Po druhé světové válce došlo na mezinárodní úrovni k otevření otázky domorodého obyvatelstva, a tak i v Norsku došlo k zmírnění politiky vůči Sámům. Od této doby Sámové postupně získávali stále více pravomocí a formovali se jako samostatný národ. Jednou z důležitých situací pro tento vývoj byly události přelomu 70. a 80. let 20. století známé jako aféra Alta-Kautokeino, která se týkala stavby hydroelektrárny na území tradičně obývaným Sámy.

Norská sámská mobilizace a proces získávání pravomocí od norského státu je součástí obecného světového vývoje uznávání domorodých menšin. Příkladem je Kanada a proces formování teritoriální a neteritoriální autonomie tří domorodých národů žijících na území Kanady, tedy tzv. Prvních národů, Inuitů a Métisů.¹ Domorodou skupinu obyvatel, Sámy, obývajících severní oblasti Fennoskandinávie tvořené Skandinávským poloostrovem, Finskem a Ruskem jsem si vybrala jako jeden z případů nabývání pravomocí a národního vědomí domorodé skupiny obyvatel.² Důvodem výběru tématu týkajícího se norských Sámů, byl zájem o to, jak se situace domorodé skupiny obyvatel vyvíjel ve státu blahobytu, který dbá na vysokou životní úroveň svých obyvatel. Je zajímavé ukázat, že i v takto rozvinuté zemi byla potřeba velké kauzy, aby se stát začal věnovat otázce svého domorodého obyvatelstva a zajišťovat pro něj speciální statut a možnosti, jak se projevovat jako samostatný národ na území unitárního státu.

Tato práce se zabývá vývojem sámské otázky v druhé polovině 20. století a na začátku 21. století za účelem zodpovězení otázky, jak aféra Alta-Kautokeino změnila postoj Norska k Sámům. K zodpovězení otázky je používána diachronní komparační

---

¹ Frances Abele a Michael J. Prince, "Four pathways to Aboriginal self-government in Canada", *American Review of Canadian Studies* 36, č. 4 (2006): 568-569; "The Aboriginal Population in Canada, 2016 Census of Population", Statistics Canada, staženo 30. 4. 2019, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/11-627-m/11-627-m2017027-eng.htm>;

² Torvald Falch, Per Selle a Kristin Strømsnes, "The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway", *Ethnopolitics* 15, č. 1(2016): 125.

metoda, kdy je přístup Norska k Sámům srovnáván ze tří hledisek. Prvním je uznání sámské kulturní odlišnosti a podpora jejich jazyka a způsobu života. Druhým hlediskem je norské uznávání jejich autonomního statutu, jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Třetím je umožnění Sámům se politicky angažovat a oficiálně se identifikovat se sámským původem.

Práce se v první části zaměří na uvedení základních informací o Sámech v celé Skandinávii a především Norsku. Navíc stručně uvede sámský historický vývoj, který předcházel druhé světové válce. Druhá část se zabývá vývojem po této válce, politickým změnám, počátku kulturního rozvoje a vývoje národního cítění a vzniku kulturního i politického zastoupení v Norsku i v mezinárodní sféře. Další část se bude zabývat samotnou aférou Alta-Kautokeino probíhající zejména v letech 1979-1982, jejími příčinami, průběhem a reakcí norské vlády i sámské společnosti na danou situaci. Následující část ukáže, kam vedla reakce vlády na sámskou mobilizaci v průběhu aféry, právní uznání Sámů a budování institucí neteritoriální autonomie Sámů s teritoriálními prvky. V závěru bude srovnána situace Sámů před a po aféře.

Zhodnocení dostupných zdrojů

K otázce domorodých obyvatel a jejich práv existuje rozsáhlé množství literatury. Příkladem je publikace *Multicultural Citizenship: A liberal theory of minority rights* od profesora Willa Kymlicky, který se zabývá teoriemi multikulturalismu, různými druhy práv menšin a jejich odůvodněním.³ Těmito texty se ale práce nebude vzhledem k omezenému rozsahu zabývat. K sámské tematice existuje poměrně široce zpracovaná norský a anglicky psaná literatura. Tato práce čerpá primárně z anglicky psané literatury s výjimkou norských zákonů a kratších textů, u kterých buď neexistuje anglická varianta anebo jsou dostatečně krátké, aby na jejich porozumění stačila nižší znalost norského jazyka. K získávání zdrojů k práci byla ve velké míře využita možnost přístupu do univerzitní knihovny v Bergenu a Národní knihovny v Oslu v rámci studia v Norsku.

K vypracování práce byly použity především texty od akademiků Anne Julie Semb, Pera Sella, Ivara Bjørklunda, Kristin Strømsnes a Odda Mathise Hætty. Tito autoři se podíleli na více publikacích a akademických textech použitých v této práci. Je potřeba

---

³ Will Kymlicka, *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights* (Oxford: Clarendon Press, 1995).

jmenovat několik z nich. Dobrým zdrojem informací pro utvoření kompletního obrazu událostí popsaných v prvních dvou kapitolách práce byly dvě historické přehledové knižní publikace *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community* od Ivara Bjørklunda a *The Sami: an indigenous people of the Arctic* od Odda Mathise Hætty. K porozumění reakce norské vlády na aféru Alta-Kautokeino byla důležitá knižní publikace od Anne Julie Semb *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, kde se autorka věnuje motivům norské vlády k přechodu k jiné politice vůči sámskému obyvatelstvu. Pro část o vývoji po aféře Alta-Kautokeino byl důležitý akademický text od Torvalda Falcha, Pera Selle a Kristin Strømsnes *The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway*, který se zabývá sámským nabýváním pravomocí po skončení aféry. Dále pak byla významným zdrojem pro práci webová stránka nadace Lovdata založená norským Ministerstvem spravedlnosti a právníkou fakultou v Oslu.⁴

V českém prostoru neexistuje žádná literatura, která by se zabývala historií sámského obyvatelstva. Tuto situaci vykresluje i případ publikace *Dějiny Norska* od autorů Miroslava Hrocha, Heleny Kadečkové a Elisabeth Bakke, kde je sámské problematice věnována jen necelá jedna strana.⁵ V norském i mezinárodním prostoru je sámská problematika dobře zpracována, ale většinou se jedná o popisné texty věnující se jednotlivým kapitolám historie, a ne komparativní práce, které by dostatečně dokládaly rozdíly v sámské situaci před a po aféře Alta-Kautokeino. Tato bakalářská práce se tak z hlediska České republiky věnuje zcela neprobádanému prostoru a z hlediska Norska a mezinárodní sféry doplňuje dosavadní výzkum.

Metodologie

Bakalářská práce srovnává situaci Sámů v Norsku před a po jedné události, kdy situace před i po tvoří ohraničené časové období na ohraničeném území. Z metodologického hlediska je proto nejvhodnější použít komparativní metodu. Vzhledem k tomu, že výzkumnou otázkou je, jak aféra Alta-Kautokeino změnila postoj Norska k Sámům, cílem aplikace komparativní metody je vysvětlit příčinné vztahy a ukázat

---

⁴ “Om Lovdata”, Lovdata, staženo 29. 4. 2019, https://lovdata.no/info/om_lovdata.

⁵ Miroslav Hroch, Helena Kadečková a Elisabeth Bakke, *Dějiny Norska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005), 100.

vzájemnou souvislost mezi aférou Alta-Kautokeino a vývojem přístupu norského státu k Sámům. Aplikace metody nemá vést ke generalizaci a formulování teorií nebo hypotéz, což v některých případech může být cílem použití komparační metody.⁶ Důvodem výběru této metody pro tuto bakalářskou práci je ukázat na základě komparace, jaký význam měla aféra Alta-Kautokeino ve vývoji sámské otázky ze strany norského státu. Protože práce srovnává situaci před a po události a sleduje tak jednu časovou linii, a ne více případů v jednom časovém okamžiku, jedná se o výzkum diachronní. Obě srovnávaná období jsou dostatečně vymezená a od sebe časově oddělená a výzkum funguje tak, že zkoumá situaci před předpokládanou příčinou a po ní.⁷

Při použití komparativní metody je nutné si nejdříve definovat objekty komparace.⁸ Tím jsou období roků 1946 až 1978, před aférou Alta-Kautokeino, která se odehrála mezi lety 1979-1982, a období mezi lety 1983 a 2009 na území Norska. Práce srovnává norský přístup k Sámům před aférou Alta-Kautokeino a po ní. Pro tuto práci je také nutné si definovat pojem národ, který je v práci používán. Existuje velké množství definic národa od autorů jako je například sociolog Anthony Smith, francouzský historik a jazykovědec Ernest Renan nebo politolog Benedict Anderson.⁹ V této práci bude použita definice profesora Jaroslava Krejčího, která je uvedena v Sociologické encyklopedii Akademie věd ČR a nejlépe se hodí k účelu práce. Ta se zakládá na tom, že národ je společenství, které je vymezeno třemi hledisky. V němčině se k tomu používají tři pojmy, Kulturnation, Staatsnation a Bewusstseinsnation. První, kulturní hledisko, je většinou společný spisovný jazyk, nebo také společné náboženství a společná dějinná zkušenost. V rámci zkoumání sámské otázky by se hodilo ještě toto hledisko rozšířit o společné tradice, způsob života a umění. Politicky jsou národy z pravidla definovány vlastním státem nebo federativním nebo autonomním statutem v rámci vícenárodního státu. Psychologické hledisko je tvořeno subjektivním vědomím jedinců o jejich příslušnosti k danému národu, jinak řečeno národním uvědoměním.¹⁰

Dalším krokem je stanovení cíle, ke kterému má komparativní metoda vést. Cílem

---

⁶ Blanka Řichová, „Komparativní metoda v politologii“, in *Komparace politických systémů I*, ed. Blanka Řichová (Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999).

⁷ Ondřej Císař a Vít Beneš, „Výzkumný rámec a jeho prvky“, in *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Vít Beneš a Petr Drulák (Portál, 2008), 31.

⁸ Miroslav Hroch, „Komparativní (historickosrovnávací) metoda“, in *Úvod do studia dějepisu*, ed. Miroslav Hroch et al. (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985), 235.

⁹ Lenka Rovná, „Národ, nacionalismus a emancipační snahy“, *Mezinárodní vztahy* 33, č. 4 (1998): 47-49.

¹⁰ Jaroslav Krejčí, „Národ“, *Sociologická encyklopedie*, Sociologický ústav AV ČR, staženo 1. 4. 2019, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1rod>.

práce je vysvětlit příčinné vztahy a ukázat vzájemnou souvislost mezi aférou Alta-Kautokeino a vývojem norského přístupu vůči Sámům. Práce by měla ukázat, jak aféra ovlivnila vnímání sámského obyvatelstva ze strany státu a politické a právní uznání kulturní odlišnosti a speciálního statutu Sámů a umožnění jim svoji identitu projevovat.

Dále je potřeba stanovit kritéria nebo hlediska, podle kterých bude práce komparované objekty analyzovat. V rámci práce bude situace Sámů srovnávána ze tří hledisek a v druhé až čtvrté kapitole bude vždy uvedeno, jaká byla situace Sámů v danou dobu z těchto hledisek. Prvním je uznání sámské kulturní odlišnosti a podporování jejich jazyka a způsobu života. Druhým je norské uznání sámského autonomního statutu, jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Třetím hlediskem je umožnění Sámům se politicky angažovat a oficiálně se identifikovat se sámským původem. Tato hlediska nepřímo vychází z výše zmíněné teorie národa od profesora Jaroslava Krejčího.

Posledním krokem je určit vztah postupu vůči časové ose. Jak už bylo uvedeno výše, komparace bude diachronní a progresivní. Zachycuje tedy události tak, jak šly historicky za sebou.¹¹ Práce tak ukazuje situaci Sámů v Norsku před aférou, poté detailně vysvětluje danou aféru a následně popisuje situaci norských Sámů po aféře a změny, které nastaly. Na závěr je situace v jednotlivých obdobích z pohledu jednotlivých hledisek srovnána.

Možnými úskalími této metody je neuvážené vybrání srovnávaných objektů, kdy dochází ke srovnávání složek dějin, které nejsou dostatečně prozkoumány. Proto byla pro tuto práci vybrána historická období, pro které existuje dostatek literatury. Dalším úskalím může být, že místo ke srovnání dojde jen k vyličení několika historických období bez dalšího přínosu.¹² Tomu by se mělo vyhnout správným formulováním výzkumné otázky.

1 Základní informace o sámské obyvatelstvu a historický kontext

Vzhledem k tomu, že sámská otázka není v českém prostředí příliš známá, je potřeba uvést základní informace o sámské populaci a jejich historickém vývoji. Sámové tvoří domorodou skupinu žijící ve čtyřech zemích Evropy, v Norsku, Švédsku, Finsku a Rusku. Oblast, kterou obývají se nazývá sápmi a rozprostírá se na severu

---

¹¹ Miroslav Hroch, "Diachronní a synchronní přístup k historickému vývoji", in *Úvod do studia dějepisu*, ed. Miroslav Hroch et al. (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985), 209.

¹² Hroch, "Komparativní (historickosrovnávací) metoda", 238.

Fennoskandinávie od západního pobřeží Norska až po poloostrov Kola v Rusku, viz. příloha č. 1.¹³ V Norsku je Sámy tradičně nejvíce obydlený nejsevernější norský kraj Finnmark.¹⁴ Neexistují žádné oficiální údaje ohledně toho, kolik Sámů v těchto zemích žije. Jedním z důvodů je, že někteří obyvatelé těchto zemí se, ačkoli mají sámský původ, oficiálně neprezentují jako příslušníci této domorodé skupiny, a to mimo jiné kvůli dlouhé době politiky asimilace vůči Sámům. Odhaduje se, že v Norsku žije mezi 40 a 60 tisíci Sámů, ve Švédsku mezi 15 a 20 tisíci, ve Finsku kolem 10 tisíců a v Rusku dva tisíce.¹⁵ Sámové mluví sámskými jazyky, které patří do ugro-finské větve uralské jazykové rodiny. Existuje deset sámských jazyků a jednotlivé jazyky se vážou ke konkrétním oblastem v těchto zemích. V Norsku se nejvíce používá severní, jižní a luleská sámština a například děti se sámským původem mohou od změny politiky vůči Sámům navštěvovat školy s vyučováním v sámském jazyce typickém pro konkrétní oblast Norska.¹⁶ V textu bude dále použit jen pojem „sámský jazyk“ nebo „sámština“ v jednotném čísle a jednotlivé sámské jazyky nebudou rozlišovány.

Fennoskandinávie začala být osidlována po poslední době ledové. Sámové byli původně lovci, v této oblasti převážně sobů, a sběrači, žili polonomádkým způsobem života a obývali daleko větší území, než jsou oblasti, na které mají od konce 20. století speciální práva. Sámové žili ve skupinách zvaných siida tvořenými několika rodinami a tyto skupiny se v průběhu roku několikrát přesouvaly dle počasí a možností obživy. Siidy, které měly mezi 25 až 130 členy, byly založené na principu nenárodní lokální demokracie a společném vlastnictví půdy.¹⁷ Sámové kvůli tomuto způsobu života nikdy nevytvořili vlastní stát a až do druhé poloviny 20. století ani žádné všem společné oficiální národní symboly.¹⁸

---

¹³ Neil Kent, *The Sámi Peoples of the North* (London: Hurst & Company, 2014), 5.

¹⁴ Anne Julie Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries* (Oslo: University of Oslo, 2000), 14.

¹⁵ Henriksen, *Saami parliamentary co-operation: an analysis*, 24; “The Sami in Finland”, Samediggi, staženo 27. 4. 2019, <https://www.samediggi.fi/sami-info/?lang=en>.

¹⁶ “Fakta om samiske språk”, Regjeringen.no, staženo 27. 4. 2019, <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/samiske-sprak/fakta-om-samiske-sprak/id633131/#sor>.

¹⁷ Odd Mathis Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic* (Karasjok: Davvi Girji, 1993), 19-23; Lars-Nila Lasko, *The Sami people and the Northern Sea Route: juridical, social and cultural concerns* (Kiruna: The Fridtjof Nansen Institute, 1999), 15.

¹⁸ Lina Gaski, “Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence”, in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008), 220.

Počátek posouvání Sámů stále více na sever, a to kvůli osidlování jihu Fennoskandinávie jinými národy, je datován do období vikingů. Od doby železné bylo zavedeno na území Fennoskandinávie vybírání daní v kůžích a sušených rybách u tohoto obyvatelstva a vzhledem k tomu, že se Sámové často v průběhu roku pohybovali po oblasti Fennoskandinávie, museli někdy odvádět daně Norsku, Švédsku i Rusku. Protože přírodní zdroje a tím možnosti obživy byly postupně omezovány ze strany dalších národů a také kvůli přirozenému nedostatku v přírodě, nastala u Sámů populační krize. Ta na začátku 17. století vedla k tomu, že velká část Sámů začala praktikovat chovatelství sobů jako zdroj obživy. Při tomto způsobu života se Sámové se stády začali přesouvat během roku mezi vnitrozemím, kde bývají v zimních obdobích, a pobřežím, které obývají přes léto.¹⁹ Další Sámové se ale stále živili také rybnářstvím nebo přešli na zemědělství a někteří využívali tradiční řemeslo zvaný duodji jako zdroj obživy.²⁰

Od poloviny 18. století docházelo k rozsáhlé kolonizaci směrem na sever Fennoskandinávie do oblastí tradičně obývaných Sámy a ti se tak stali v těchto oblastech až na výjimky menšinou.²¹ Navíc se v 18. století v této oblasti rozšířila misijní činnost zaměřená na Sámy. Ta vedla k vymizení původního polyteistického animistického sámského náboženství a šamanismu a nahrazení křesťanstvím.²² Stejně tak postupně docházelo k upouštění od tradičního sámského zpěvu, tzv. joiku, který byl z pohledu křesťanství vnímán jako pohanský. Tento zpěv, který je doprovázen na sámský buben, představoval pro Sámy důležitý způsob spojení s přírodou a předky.²³

V polovině 19. století byl v Norsku nastolen kurz politiky asimilace a norvegizace vůči Sámům, která byla silnější než v dalších skandinávských zemích.²⁴ Nové směřování politiky vedlo v roce 1889 k vydání zákona, který zakazoval použití sámského jazyka jako vyučovacího jazyka a i když většina dětí v oblasti nerozuměla norský, učitelé vyučovali v norštině.²⁵ Ti učitelé, kteří byli úspěšní ve vyučování norštiny dětí sámského původu,

---

¹⁹ Ivar Bjørklund, "Sámi Reindeer Pastoralism as an Indigenous Resource Management System in Northern Norway: A Contribution to the Common Property Debate", *Development and Change* 21, č. 1, (1990): 76-77.

²⁰ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 32.

²¹ Peter Schweitzer, Peter Sköld a Olga Ulturgasheva, 2014. "Chapter 3: Cultures and Identities", in *Arctic Human Development Report: Regional Processes and Global Linkages*, ed. Joan Nymand Larsen a Gail Fondahl (Copenhagen: Norden – Nordic Council of Ministers, 2014), 111-112.

²² Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 26-29.

²³ Kent, *The Sámi Peoples of the North*, 107-108.

²⁴ Rauna Kuokkainen, *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender* (Oxford: Oxford University Press, 2019), 79.

²⁵ Ivar Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community* (Tromsø: Samisk etnografisk fagenhet, Tromsø museum, 2000), 9.

za to byli navíc finančně odměňováni.²⁶ Z počátku děti dojížděly do vzdálených norských škol, ale tento systém nebyl v rámci snahy norvegizovat Sámy příliš úspěšný. Proto byl zaveden systém internátních škol, kde byly děti vystaveny norskému jazyku po celý den a byly daleko od svých rodin používajících sámský jazyk.²⁷ Navíc byl v Norsku v roce 1902 zaveden zákon zabraňující lidem, kteří nebyli asimilováni do norské společnosti, získat půdu. Lidé si tak mohli koupit půdu pouze pokud byli gramotní v norském jazyce.²⁸

Norský přístup k Sámům, který byl motivován snahou úplného začlenění Sámů do norské společnosti s pomocí politiky asimilace a norvegizace, vedla k tomu, že sámské tradice a jazyky byly oslabovány. U samotných Sámů vedla tato politika k tomu, že začali popírat svou sámskou identitu a kvůli chudobě, nedostatku znalostí o vlastní historii a politické bezmocnosti získali mnozí pocit méněcennosti a sámský původ začali považovat za překážku.²⁹ Proto také později docházelo k tomu, že když Norsko začalo měnit svůj přístup vůči Sámům, někteří z nich byli k této změně skeptičtí a odmítaví. A to především proto, že nechtěli, aby jejich děti byly znevýhodněny tím, že nebudou dostatečně začleněny do norské společnosti.³⁰

Když se podíváme na výše zmíněný historický vývoj, můžeme říci, že od začátku kolonizace Fennoskandinávie z jihu jinými národy, přes misijní činnost v této oblasti až k zavedení asimilace a norvegizace Norskem docházelo z hlediska kultury, jazyka a způsobu života k omezování možnosti Sámů se specificky kulturně projevovat, používat sámský jazyk a praktikovat tradiční sámský způsob života. Z hlediska autonomního statutu Sámové byli politicky včleněni do norského státu bez možnosti jakéhokoli speciálního postavení v zemi. Z hlediska sámské politické angažovanosti a identifikace se svým původem se Sámové se stali menšinou v norském státě a měli malou možnost ovlivňovat dění v této zemi, a navíc na ně byl ze strany Norska vytvářen tlak, aby se považovali pouze za Nory.

---

²⁶ Vigdis Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008), 253.

²⁷ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 44.

²⁸ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 10.

²⁹ Gaski, "Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence", 220.

³⁰ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 11.

2 Vývoj po 2. světové válce

2.1 Důsledky 2. světové války a politický rozvoj

Konec druhé světové války představuje v historii sámského obyvatelstva velký mezník a může být považován za počátek velmi pozvolného nabývání práv a uznání norským státem této skupiny obyvatel. Období bylo nejdůležitější z kulturního hlediska, jelikož Sámové získali v tomto období možnost se opět vzdělávat ve svém jazyce a více se kulturně projevat a rozvíjet. Z hlediska uznání autonomního statutu ze strany Norska ani v tomto období nedocházelo k zásadním změnám a Sámové byli pouze občany Norska bez dalších výhod. Z hlediska sámské angažovanosti a identifikace se sámským původem se Sámové mohli stále zapojit do politického dění až na výjimky pouze pomocí institucí jako další norští občané a díky integračnímu směru politiky pokračovalo zmenšování počtu Sámů identifikujících se se svým původem.

Po válečných událostech a podpisu Všeobecné deklarace lidských práv v roce 1948 Norskem už nebylo všeobecně přijatelné používat přístup k etnickým menšinám založeným na sociálním darwinismu a nacionalismu jako dříve. To přispělo k postupnému upouštění od politiky asimilace sámského obyvatelstva, která se v Norsku praktikovala od poloviny 19. století, a místo ní začala být mezi politickými představiteli prosazována politika integrace.³¹ Rozdíl mezi asimilací a integrací je v literatuře definován různě. Pro situaci sámského obyvatelstva v Norsku a vysvětlení rozdílu mezi dvěma politikami norské vlády se nejvíce hodí model čtyř akulturačních strategií psychologa J. W. Berryho. Autor definuje v rámci modelu rozdíl mezi asimilací a integrací tak, že asimilace je stav, kdy lidé plně přijímají kulturu dominantní skupiny, začleňují se do dané skupiny a ztrácí přitom vlastní původní kulturu. Integrace je také začlenění do dominantní skupiny a přijetí její kultury s tím rozdílem, že si při tom jedinci uchovávají vlastní původní kulturu.³² Tato změna politiky měla důležitý dopad z hlediska uznání kulturní odlišnosti a podpory sámského jazyka a způsobu života. Norský stát sice zatím nic z toho neuznával ani nepodporoval, ale dával Sámům zavedením integrační politiky možnost si svou původní kulturu uchovat, na rozdíl od předchozího období, kdy bylo cílem, aby ji Sámové opustili.

---

³¹ Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", 253.

³² John W. Berry, "Lead Article Immigration, Acculturation, and Adaptation", *Applied Psychology: An International Review* 46, č. 1 (1997): 9.

Okamžitý dopad měla válka na život Sámů v severní části Norska tím, že německé jednotky v oblasti severní Troms a Finnmark, kde v té době dle odhadů Sámové tvořili padesát procent obyvatelstva, praktikovaly v zimě 1944/1945 metodu spálené země. Došlo tak k likvidaci většiny sámských obydlí, vybavení a spolu s tím tradičních prvků sámské kultury. Ke ztrátě kulturních zvyků přispěla také nucená evakuace civilního obyvatelstva v průběhu války z této oblasti do jižních částí země obydlených především norským mluvícím obyvatelstvem.³³ Následná vlna rekonstrukce vedená ze strany norských institucí měla za cíl nejen obnovu života v dané oblasti, ale také dosažení stejné úrovně života jako ve zbytku země a začlenění do nově vznikajícího státu blahobytu, kdy práva a sociální produkty měly být dostupné pro všechny obyvatele země nezávisle na jejich sociálním postavení nebo původu. V roce 1952 pak vláda představila plán modernizace severního Norska pomocí rozsáhlého průmyslového rozvoje. Tento plán byl založen na konceptu čtyř „K“, Kunnskap, Kapital, Kraft a Kommunikasjon (v překladu znalost, kapitál, síla a komunikace). V rámci provádění plánu byly vybudovány železárny, došlo k rozvoji rybolovu a okrajové části země byly více propojeny s většími městy.³⁴

Počátek postupného upouštění od asimilační politiky může být datován do roku 1948, kdy byla zahájena práce na oficiálních návrzích pro sámské školské a vzdělávací záležitosti zpracovaných Koordinační komisí pro školský systém (Samordningsnemna for skoleverket), která obhajovala, že by sámština a sámská kultura a dějiny měly mít své místo ve vyučování dětí.³⁵ Osm let poté byla ustanovena Sámská komise (Sámekomiteen) a na základě jejích doporučení byla v roce 1959 zakázána norvegizační pravidla z roku 1898, která se zakládala na zákazu použití jakéhokoli jiného jazyka než norštiny ve školách a dle nichž se sámské děti mohly ve školách učit pouze o norské kultuře a historii, zatímco o sámské kultuře a historii pouze minimálně.³⁶ Zákaz norvegizačních pravidel měl v danou chvíli málo citelný dopad na skutečný vývoj postavení Sámů, jelikož proces zavádění změn byl pomalý kvůli odlehlosti sámských oblastí a také zajišťování sámsky mluvících učitelů. Právo na vzdělání v sámštině zavedl norský stát až o deset let později, kdy bylo povoleno, aby si Sámové mohli zvolit sámský jazyk jako vyučovací. Ve stejném roce bylo

---

³³ Per Selle, Anne Julie Semb a Kristin Strømsnes, "Citizenship identity among Norwegian Sami in core Sami areas", *Citizenship Studies* 17, č. 6-7 (2013): 712-727, <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13621025.2013.834126>, 713-714.

³⁴ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 12-20.

³⁵ Aarseth, *The Sami: past and present* (Oslo: Norsk folkemuseum, 1993), 17.

³⁶ Kuokkaken, *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender*, 80.

založeno sámské gymnázium v Karasjoku.³⁷ Tyto kroky se staly důležitým bodem z hlediska uznání sámské kulturní odlišnosti a podpory sámského jazyka a způsobu života, i když jejich důvodem byla spíše snaha Sámy více integrovat do společnosti díky rozvoji vzdělanosti a ekonomickému rozvoji podporovaném státními investicemi na severu Norska.

Sámská komise přišla v roce 1956 také s poměrně radikálním návrhem na vytvoření samostatné sámské oblasti v rámci kraje Finnmark, kde Sámové v té době tvořili většinu obyvatelstva. Tato oblast měla být pod sámskou správou, sámština tam měla mít stejné postavení jako norština, právo a soudnictví mělo být založeno na sámském pojmání justice a užívání půdy mělo být v této oblasti určeno tak, aby byly ochráněny pastviny pro chov sobů. Norsko by tak dle tohoto plánu naplnilo na omezeném území hledisko uznání autonomního statutu Sámů. Tento návrh způsobil rozsáhlé debaty a poměrně silnou negativní reakci i mezi sámským obyvatelstvem a nebyl tak norskou vládou přijat. Jedním z důvodů odmítnutí návrhu ze strany Sámů byla obava, že by provedení návrhu mohlo ve výsledku znevýhodnit sámskou populaci.³⁸

V roce 1963 norský parlament (Stortinget) projednal další doporučení této komise a na základě nich byla vyhlášena nová politika týkající se sámského obyvatelstva, která proklamovala, že národní stát má sámsky mluvící populaci dát možnost chránit její jazyk a kulturní zvyky v souladu s přáním samotných Sámů.³⁹ Odpovědností norského státu bylo zajistit Sámům přístup ke vzdělání, sociálním službám, zdravotnictví a umožnění ekonomického rozvoje. Na druhou stranu ale odpovědnost za uchování sámské kultury a jazyka měla být pouze na Sámech samotných. Z hlediska uznání kulturní odlišnosti a podpory sámského jazyka a způsobu života došlo tedy k uvolnění snahy norského státu Sámy úplně asimilovat a ti tak získali možnost svou kulturu a jazyk ochraňovat, ale bez přispění státu. Asimilační politika byla nahrazena ekonomickou a sociální integrací do norského státu s ohledem na vlastní sámský jazyk. Sámové se měli stát rovnoprávními členy státu, ale tato rovnoprávnost měla být založena pouze na tom, že Sámové byli individuální členové národního státu. Pro Sámy se začalo používat označení sámsky mluvící Norové a tento nový statut se zásadně rozcházel s návrhy Sámské komise, která navrhovala rovnoprávnost na základě toho, že Sámové jsou specifická etnická skupina

---

³⁷ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 9-11.

³⁸ Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", 254.

³⁹ Kuokkaken, *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender*, 80.

nebo národ.⁴⁰ Norský státní přístup byl tak v té době velmi daleko od naplnění hlediska uznání sámského autonomního statutu. Množství dalších doporučení sámské komise nebylo uskutečněno až do událostí 70. a 80. let a Sámové byli ve společnosti stále vnímáni spíše jako specifická skupina Norů s jiným jazykem a kulturou.⁴¹

Válečné události, následná rekonstrukce života a zavádění nové politiky vůči sámskému obyvatelstvu vedly k tomu, že sámské obyvatelstvo se stalo více integrovaným do norské společnosti. To bylo způsobeno i tím, že Sámové byli nuceni více komunikovat s norskými institucemi v rámci rekonstrukce života v severních oblastech země, a to především s Finnmarkským úřadem řídícím celou rekonstrukci. Předchozí politika asimilace, ale i nově nastupující politika rovnosti a jedné norské kultury a historie vedla mezi sámským obyvatelstvem k tomu, že mnozí odsuzovali sámskou kulturu a považovali ji za méněcennou a kvůli tomu stále klesal počet lidí, kteří se identifikovali jako Sámové, ačkoli mohli mít znalost sámštiny.⁴² Tento stav ukazuje i průzkum z roku 1970, který byl proveden centrálním statistickým úřadem v Norsku a který se zaměřoval na to, jak početná je sámská populace v Norsku. Průzkum ukázal, že počet lidí, jejichž prvním jazykem byla sámština, převyšoval počet těch, kteří se identifikovali jako Sámové.⁴³ Navíc stát z hlediska umožnění sámské angažovanosti a identifikace se svým původem nevytvářel žádné způsoby, jak tuto angažovanost a identifikaci posílit.

2.2 Aktivizace sámského obyvatelstva

Ačkoli z hlediska sámské politické angažovanosti a identifikace se sámským původem vedla norská integrační politika u sámské společnosti k pokračování poklesu počtu Sámů identifikujících se se sámským původem, na druhou stranu z hlediska uznávání kulturní odlišnosti a podpory jejich jazyka a způsobu života dal odklon od asimilační politiky Sámům možnost se více kulturně a jazykově projevit, pokud o to měli zájem. Norský stát se na ochraně sámských práv ani ochraně jejich kultury a zvyšování sámské angažovanosti nepodílel, ale umožnil Sámům se vzdělávat v jejich jazyce, a tak mohla také

---

⁴⁰ Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", 254.

⁴¹ Gary N. Wilson a Per Selle, *Indigenous Self-Determination in Northern Canada and Norway* (Montreal: Institute for Research on Public Policy, 2019), 24.

⁴² Gaski, "Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence", 220.

⁴³ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 13.

růst vzdělanost potřebná k dalšímu sámskému rozvoji.⁴⁴

2.2.1 Zakládání sámských organizací

První větší protesty ze strany sámského obyvatelstva proti politice norvegizace lze datovat už do počátku 20. století. Ale až po 2. světové válce začalo docházet k vytváření malých sámských kulturních a politických hnutí, která nabízela možnost vyjadřovat příslušnost k sámskému etniku. Cílem nově vzniklých hnutí bylo, aby se Sámové mohli cítit jako samostatný národ v rámci norského státu. Tento pocit soudržnosti sámského obyvatelstva tradičně v sámské společnosti neexistoval a ani norský stát ho nevytvářel. Sámové původně žili ve skupinách zvaných siida, které byly tvořené několika rodinami, a tyto skupiny mezi sebou kooperovaly pouze minimálně.⁴⁵ Navíc sámské obyvatelstvo tradičně nemělo žádné společné politické instituce ani oficiální sámské symboly. Například sámská vlajka a mapa sámského území s názvy v sámštině vznikly až v době rozvoje v 70. letech.⁴⁶

Sámské hnutí, které bylo obohaceno o mladou a vysoce vzdělanou skupinu Sámů zpochybňující stávající norský systém, se cestou tzv. politiky identity snažilo o rozvoj cítění a přijímání sámské identity.⁴⁷ Tato politika byla založena na předpokladu, že by Sámové měli být považováni za samostatnou etnickou skupinu, která má sámský jazyk za svůj mateřský a může žít bez pocitu méněcennosti.⁴⁸ Změny, které byly zavedeny po druhé světové válce, nebyly vnímané sámskými organizacemi jako dostatečně uspokojivé.⁴⁹ Z počátku šlo pouze o menší organizace, které postupně nabývaly na velikosti a některé z nich začaly postupně působit na národní úrovni. Pokud chtěli Sámové aktivně působit na politické scéně, měli tuto možnost v rámci norských stran a jejich kandidátek a od roku 1969 v rámci sámských kandidátek.⁵⁰ Sámové tak mohli být voleni do městských a krajských úřadů a stejně tak do norského parlamentu. První sámská politická strana, která

---

⁴⁴ Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", 254.

⁴⁵ Hurst Hannum, *Autonomy, Sovereignty, and Self-Determination: The Accommodation of Conflicting Rights* (Philadelphia: University of Pennsylvania, 1996), 248.

⁴⁶ Gaski, "Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence", 220.

⁴⁷ Wilson a Selle, *Indigenous Self-Determination in Northern Canada and Norway*, 24.

⁴⁸ Selle, Semb a Strømsnes, "Citizenship identity among Norwegian Sami in core Sami areas", 714; Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 12.

⁴⁹ Stordahl, "Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway", 255.

⁵⁰ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 22-23.

získala křesla v norském parlamentu, ale vznikla až v 90. letech.⁵¹

První sámská organizace fungující pro celou zemi vzešla z dvou sámských kongresů v letech 1947 a 1948. Tato organizace se jménem Norská asociace chovatelů sobů (Norske Reindriftsamers Landsforbund, NRL) měla za cíl zlepšení sociálních a ekonomických podmínek chovatelů sobů, kteří tvořili značnou část sámského obyvatelstva.⁵² Norský stát tuto organizaci uznal za zástupce Sámů a od roku 1976 jí umožňoval každoroční vyjednávání s vládou ohledně dotací pro chovatele sobů.⁵³ Ještě v roce 1948 byla založena první obecně zaměřená sámská organizace Sámský svaz v Oslu (Oslo Sameforening), která z počátku sdružovala především sámské studenty a postupně se z lokální stala organizací s celonárodní působností.⁵⁴ Sámové ale neměli žádnou vlastní celonárodní oficiální instituci na úrovni státních institucí, jejímž prostřednictvím by mohli více ovlivňovat dění související se sámskou populací. V roce 1953 sice byla založena Sámská rada pro Finnmark (Samisk råd for Finnmark), ale ta měla jen lokální působnost. O jedenáct let později ale tato instituce byla nahrazena Norskou sámskou radou (Norsk Sameråd), která začala působit jako poradní agentura pro sámské otázky při Ministerstvu zemědělství Norska. Ta se stala z hlediska umožnění Sámům se politicky aktivizovat a identifikovat se svým původem v té době jedním z mála způsobů, jak Sámové mohli ovlivňovat politické dění, pokud nekandidovali do norských parlamentních nebo lokálních voleb. Tato instituce byla v roce 1989 nahrazena Sámským parlamentem.⁵⁵

V roce 1968 pak byla založena dnes nejvýznamnější sámská organizace, a to Asociace norských Sámů (Norske Samers Riksforbund, NSR), která vznikla složením z několika menších lokálních sámských organizací založených v 60. letech. Ta koordinovala snahy různých organizací o prosazování sámských práv a snažila se poskytovat pravdivé informace o otázkách Sámů.⁵⁶ Cílem už nebylo jen získání rovnoprávného postavení Sámů a Norů nebo zachování sámských tradic, ale aby Sámové byli vnímáni jako lidé s vlastním jazykem a historií v rámci norského státu. Tento požadavek se postupně vyvinul v požadavek na vlastní politickou reprezentaci a také na

---

⁵¹ Eva Josefsen, *The Saami and the national parliaments: Channel for political influence* (Geneva: Inter-Parliamentary Union, 2010), 14.

⁵² Aarseth, *The Sami: past and present*, 19.

⁵³ "NRLs historie", Norske Reindriftsamers Landsforbund, staženo 22. 3. 2019, <http://www.reindriftsame.no/om-nrl/nrls-historie/>.

⁵⁴ "Om OSS", Oslo Sámiid Searvi, staženo 17. 3. 2019, http://www.samer.no/?page_id=202.

⁵⁵ Aarseth, *The Sami: past and present*, 18.

⁵⁶ "NSRs historie", Norske Same Riksforbund, staženo 17. 3. 2019, <http://www3.nsr.no/website.aspx?displayid=1261>; Aarseth, *The Sami: past and present*, 19.

práva na půdu a vodní zdroje.⁵⁷ Později se tato organizace zásadně podílela na odporu vůči zásahům ovlivňujícím životní prostředí v sámských oblastech, především v aféře, jež se týkala hydroelektrárny na řece Alta, a na založení Sámského parlamentu a registraci voličů, na které se práce zaměřuje níže.⁵⁸ V roce 1979 skupina umírněných Sámů z NSR kvůli sporu ohledně směřování organizace založila Sámské národní sdružení (Samenes Landsforbund, SLF), které se stavělo proti požadavku získání speciálního politického statutu pro Sámy v Norsku. To ukazuje, že nejenže norský stát neuznával z hlediska autonomního statutu Sámům žádná speciální práva, ale i nezanedbatelný počet Sámů se stavěl proti požadavkům na získání speciálního sámského statutu a práv.⁵⁹

2.2.2 Sámské působení na mezinárodní scéně

Sámové se nezačali sdružovat jen na území Norska. V roce 1951 byla založena Nordická sámská konference. Ta pět let poté zvolila Severskou sámskou radu, později pod jménem Sámská rada (Sámerádet), která sdružuje sámské obyvatelstvo v Norsku, Švédsku a Finsku a v pozdější době i v Rusku a cílí na jejich spolupráci v rámci snahy chránit zájmy Sámů v daných zemích.⁶⁰ Zástupci sámského obyvatelstva se navíc také zapojili do celosvětové iniciativy za práva domorodého obyvatelstva a mohli tak pocítit jistou sounáležitost a podobný osud s dalšími domorodými skupinami.⁶¹ V roce 1973 se zúčastnili konference pro severské domorodé obyvatelstvo, kde kromě Sámů byli zastoupeni také Inuité z Kanady a Grónska a severoameričtí Indiáni. Z konference vzešlo prohlášení požadující zapojené státy uznat domorodé obyvatelstvo a jejich kolektivní právo na půdu a vodní zdroje, které vzhledem ke svým tradicím osídlili a používali.⁶²

V roce 1975 pak byla založena Světová rada pro domorodé národy (The World Council of Indigenous Peoples, WCIP) vycházející z “fourth world” movement, tzv. hnutí “čtvrtého světa”.⁶³ Jejím cílem bylo spojit domorodá obyvatelstva, která jsou etnickým minoritami s malými nebo žádnými uznanými právy na sebeurčení a jejichž podstata života

⁵⁷ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 25.

⁵⁸ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 60.

⁵⁹ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 26-27.

⁶⁰ “About the Saami Council”, the Sámi Council, staženo 17. 3. 2019, <http://www.saamicouncil.net/en/about-saami-council>.

⁶¹ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 13.

⁶² Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 63-64.

⁶³ Selle, Semb a Strømsnes, “Citizenship identity among Norwegian Sami in core Sami areas”, 14; Pōkā Laenui a Hayden Burgess, “The World Council of Indigenous Peoples: An Interview with Pōkā Laenui (Hayden Burgess)”, *The Contemporary Pacific* 2, č. 2 (1990): 336-337.

a jejich kultury je ohrožena ekonomickým a politickým posilováním národních států. Tato organizace prověřovala situaci jednotlivých domorodých skupin a vydávala zprávy o jejich situaci. WCIP koordinovala činnost v pěti oblastech, z nichž každá měla svou vlastní organizaci, a jedna z nich byla právě Nordická sámská rada.⁶⁴

Ačkoli se sámští zástupci aktivně podíleli na mezinárodním ovlivňování situace domorodých národů a na boji za jejich práva, norský stát v této době odmítal existenci domorodého národa na svém území, zajištění jeho speciálního statutu a podílení se na jeho ochraně. Tehdejší situaci dobře ilustruje událost z roku 1957, kdy Mezinárodní organizace práce pracující pod OSN přijala Úmluvu o domorodých a kmenových obyvatelstvech.⁶⁵ Ratifikaci úmluvy projednávala norská komise, která ji nedoporučila podepsat s odůvodněním, že úmluva pojednává o skupinách, které v Norsku neexistují. Stanovisko bylo podpořeno i Ministerstvem sociálních věcí a stálou komisí pro sociální věci působící při norském parlamentu.⁶⁶ Z hlediska uznání autonomního statutu Sámů na mezinárodní úrovni byl tedy norský přístup naopak zaměřen proti uznání nejen speciálního statutu Sámů, ale vůbec uznání Sámů jako domorodého obyvatelstva.

2.3 Sámský kulturní rozvoj

Přestože norský stát z hlediska uznání sámské kultury a podpory jazyka a způsobu života pouze umožnil vzdělávání v sámštině a sámskou kulturu ani způsob života nijak aktivně nepodporoval, došlo ze sámské strany v 70. letech k oživení sámské kultury. Toto období je známé pod pojmem ČSV, podle třech sámských písmen tvořící zkratku sloganu „Čájehkot Sámi Vuoinna“ („Ukaž sámský duch“) a sloganu „Čohkkejehket Sámiid Vuitu“ („Sjednot' Sámy pro vítězství“). V tomto období došlo k rozvoji umění, hudby, literatury, řemesel nebo divadla. V rámci hudby začali sámští hudebníci opět více používat tzv. joik, tedy tradiční sámský zpěv, který je doprovázen na sámský buben.⁶⁷ Rozšíření používání joiku, který byl dříve považován za pohanský, ukazuje, že se přístup norského státu k Sámům se zavedením integrační politiky uvolnil a Sámové měli větší volnost

⁶⁴ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 65.

⁶⁵ Úmluva č. 107, “C107 – Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957 (No. 107)”, *International Labour Organization*, staženo 27. 3. 2019, https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C107.

⁶⁶ Hanne Hagvedt Vik a Anne Julie Semb, “Who Owns the Land? Norway, the Sami and the ILO Indigenous and Tribal Peoples Convention”, *International Journal on Minority and Group Rights* 20, č. 4 (2013): 518-523.

⁶⁷ Kent, *The Sami Peoples of the North*, 107.

v možnosti projevovat vlastní kulturu. Došlo tak i k opětovnému rozvoji sámských řemesel známých pod pojmem “duodji”, což se pojí se zvyšujícím se zájmem o tradiční sámské oblečení zvané gákti.⁶⁸

Rozvoj sámské kultury byl přímo navázán na postupný rozvoj sámského vzdělávání, který započal norským zákazem norvegizačních pravidel. To ukazuje, že ačkoli Norsko Sámy nijak aktivně nepodporovalo z hlediska kultury a způsobu života, nepřímou pomohl kulturnímu rozvoji díky zakázání norvegizace. V roce 1976 vznikl Sámský vzdělávací úřad a několik let poté Sámská vydavatelská společnost. Tyto organizace zásadně změnily situaci, kdy bylo pouze velmi malé množství literatury publikováno v sámštině, a došlo tak k velkému nárůstu vydávání knih v tomto jazyce.⁶⁹ Navíc byl v roce 1973 založen Nordický sámský institut, jehož cílem byl akademický výzkum, který se postupně zaměřil především na sámskou historii a právní odůvodnění sámských požadavků.⁷⁰ Vlna rozvoje a vzdělanosti zasáhla i situaci médií. Koncem 70. let tak vznikly sámské noviny, které jsou dnes známé pod jménem *Min Áigi*, a sámské rádio jako odnož Norské vysílací společnosti. To navazovalo na každodenní několikaminutové vysílání denního přehledu, které bylo na severu Norska zajišťováno norským rádiem od roku 1946.⁷¹

2.4 Norský stát a Sámové před aférou Alta-Kautokeino

Z hlediska uznávání sámské kulturní odlišnosti a podporování sámského jazyka a způsobu života došlo především ke změně v jazykové oblasti. Díky odklonu od norvegizační politiky získali Sámové možnost být vzděláváni ve svém jazyce a rozvoj sámské vzdělanosti vedl i k jejich kulturnímu rozvoji. Norsko zavedením integrační politiky místo asimilační a umožněním tak Sámům zachovat si vlastní původní kulturu vytvořil atmosféru, ve které mohli Sámové také projevovat své tradiční umění jako například joik, což nebylo v dřívějších dobách příliš přípustné. Stát se ale nijak nepodílel na tomto rozvoji a ani nepodporoval vedení sámského způsobu života.

---

⁶⁸ Kent, *The Sámi Peoples of the North*, 161; Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 32-33.

⁶⁹ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 56.

⁷⁰ Aarseth, *The Sami: past and present*, 19.

⁷¹ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 59.

Z hlediska uznání sámského autonomního statutu na národní i mezinárodní úrovni nelze říct, že by se Sámům v období dostalo jakéhokoli uznání. Sámové byli státem oficiálně vnímáni jako sámsky mluvící Norové a jako obyvatelstvo z okrajových venkovských částí země mělo být integrováno do norské rozvíjející se společnosti. A to i přestože Sámská komise jmenovaná norskými státními představiteli doporučovala, aby byli oficiálně uznáni jako specifická etnická skupina nebo národ. Norsko navíc neuznalo sámský speciální statut a práva z něj plynoucí na mezinárodní úrovni, když odmítlo podepsat Úmluvu o domorodých a kmenových obyvatelstvech.

Z hlediska umožňování Sámům se politicky angažovat a oficiálně se identifikovat se sámským původem nedávalo Norsko Sámům téměř žádné speciální možnosti. Sámové mohli aktivně působit v rámci různých nově založených sámských organizací, které v některých případech mohly být způsobem, jak získat pro Sámy výhody, jako byl případ Norské asociace chovatelů sobů a dotací pro toto odvětví. Politicky měli ale možnost se zapojovat pouze pomocí kandidování do norského parlamentu a lokálních institucí a voleb do nich stejně jako ostatní občané Norska. Výjimkou byla Norská sámská rada, která od roku 1964 působila jako poradní agentura pro sámské otázky při norském Ministerstvu zemědělství.

3 Aféra Alta-Kautokeino

V 70. a 80. letech v Norsku nastaly události, které úplně obrátily přístup norské vlády k sámskému obyvatelstvu. Tyto události se točily kolem plánované stavby hydroelektrárny mezi městy Alta a Kautokeino na řece Alta, která protéká středem nejsevernějšího kraje Norska Finnmark, tedy v oblasti tradičně obývané Sámy, viz. příloha č. 2.⁷² Plánovaná výstavba spustila vlnu odporu včetně demonstrací, hladové stávkou v Oslu a okupování kanceláře norské premiérky. Situace, která začala jako boj za ochranu údolí řeky Alta a přilehlých oblastí, se proměnila v boj za práva Sámů. Ten vyústil v situaci, kdy norská vláda musela začít přistupovat k Sámům jako k domorodému obyvatelstvu s právem na uznání a speciální statut a opustit přístup, kdy považovala Sámy pouze za Nory.⁷³ Aféra se tak stala zásadním spouštěčem změny především z hlediska uznání autonomního statutu Sámů. Z hlediska uznání kulturní odlišnosti a podpory jazyka a

---

⁷² Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 14.

⁷³ Lena Ingilæ Landsem, "Research into minorities: between science and politics", *Arctic and North* 27 (2017): 149-150.

sámského způsobu života norský stát upustil od původní rozsáhlosti projektu, která by měla zásadní dopad na sámský život na severu Norska, ale v jazykové oblasti aféra norský přístup k Sámům v daný okamžik neovlivnila. Z hlediska sámské angažovanosti a identifikace se sámský původem Norsko nijak nezměnilo svůj přístup k Sámům, ale právě díky tomu došlo k zásadnímu rozvoji sámské angažovanosti a také identifikace se sámským původem.

Hlavním důvodem, proč plány na tuto hydroelektrárnu rozdmýchaly takové události, bylo umístění dané stavby. Oblast, kterou měla plánovaná nádrž pro hydroelektrárnu zaplavit, byla důležitým územím pro sámské obyvatelstvo, a proto tyto plány množství Sámů vnímalo jako vměšování se a snahu zničit odlišnou sámskou severskou identitu.⁷⁴ V první řadě měla nádrž zaplavit sámské vesnice Masi a Mieron v údolí řeky Alty. V druhé řadě oblast kolem řeky a také blízká oblast jezer, ze kterých měly vzniknout další rezervoáry vody pro elektrárnu, byly jednou ze zbývajících norských oblastí důležitých pro chov sobů, který se vyznačuje tím, že Sámové každoročně putují po Norsku se stády sobů.⁷⁵ A právě oblast poblíž řeky Alty, především kotlina kolem jezera Iesjarvi, byla důležitá, protože ní procházela jedna z hlavních migračních tras, které Sámové se stády sobů využívali. Ročně prošlo údolím na cca 40 tisíc sobů na své cestě na zimní pastviny na jihu a zpět z nich na sever. I sebemenší vodní nádrž by mohla ovlivnit průchodnost trasy kvůli pravděpodobnosti zaplavování pastvin, které by navíc mohlo přispět k vytváření ledových překážek v zimním období.⁷⁶

Tradičně putovali Sámové se stády po celé severní Skandinávii nezávisle na státních hranicích a státní příslušnosti. Trasy byly ale vytvářeny s ohledem na členitý terén s táhlými hřebeny hor, údolím a četnými jezery. Navíc se kvůli zvýšení důrazu na administrativní hranice, nárůstu regulací a také využívání půdy pro zemědělství, hornictví nebo turismus, rozloha půdy využitelné jako pastviny a také pro migrační trasy zásadně zmenšila. Proto se stavba nádrže pro hydroelektrárnu podle původních plánů s rozlohou 75 km², která měla zaplavit 45 km půdy podél řeky Alty, stala velmi zásadním problémem

---

⁷⁴ Chad M. Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography* 60, č. 2 (2006): 158.

⁷⁵ Bjørklund, "Sámi Reindeer Pastoralism as an Indigenous Resource Management System in Northern Norway: A Contribution to the Common Property Debate", 76-77.

⁷⁶ Øystein Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?" in *Dams as Aid: A political anatomy of Nordic development thinking*, ed. Ann Danaiya Usher (New York: Routledge, 1997), 44.

pro Sámy, jejich způsob života a s ním spojené tradice.⁷⁷

3.1 Plány na výstavbu

Výstavbu hydroelektrárny měla na starost Norská správa vodních zdrojů a energie (Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE) a odůvodněním stavby bylo předpokládáno navýšení spotřeby elektrické energie v kraji Finnmark a tedy potřeba jejího zajištění pro danou oblast. Práce na tomto projektu, stejně jako činnost dalších vládních agentur na podobných projektech, byla z počátku utajená a se Sámy nebyly plány vůbec konzultovány.⁷⁸ Norský stát v této situaci z hlediska uznání kulturní odlišnosti a podpory jazyka a způsobu života neshledával důležitým projekt se Sámy konzultovat. Veřejnosti nebyly tyto plány známy až do roku 1970, kdy sámský učitel a zároveň člen obecní plánovací komise Trygve Lund Guttormsen z vesnice Masi zveřejnil informace o plánované výstavbě v místních novinách. Sám se o plánované výstavbě náhodou dozvěděl v polovině 60. let, když navštívil lokální inženýrskou kancelář v Narviku s úmyslem získat mapy potřebné k vybudování nového malého zdroje vody ve vesnici Masi. Při zkoumání map si všiml, že na nich jsou nakreslené linie naznačující plány na stavbu rozsáhlého rezervoáru vody v oblasti Masi.

Podezření, že v této oblasti má dojít k takovému zásahu, potvrzovaly i situace, kdy lidé žádající o udělení povolení k stavbě nových domů v této oblasti byli bez většího vysvětlení odmítnuti krajským zemědělským úřadem. Později se ukázalo, že už v té době měla NVE detailně rozpracován plán hydroelektrárny, a dokonce vypočítávala výši kompenzace pro Sámy z dané oblasti.⁷⁹ NVE oficiálně oznámila, že pracuje na přípravných plánech stavby hydroelektrárny, až později v roce 1970. Dospěla k tomu teprve poté, co byl vyhlášen zákon o svobodě informací, na jehož základě plány jako tyto musely být zveřejňovány.

Informace o plánované hydroelektrárně se rychle rozšířily po zemi a případ získal velkou pozornost. K tomu přispěla situace, kdy Rada Evropy vyhlásila rok 1970 Evropským rokem přírody, a navíc norská vláda ve stejném roce zahájila program bydlení pro Sámy, který měl podporovat rozvoj bydlení v sámských oblastech. Oba tyto programy

---

⁷⁷ Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", 152.

⁷⁸ Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", 151

⁷⁹ Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?", 43.

byly v rozporu s plánem výstavby hydroelektrárny na území obývaném Sámy.⁸⁰ Na jednu stranu se stát snažil Sámy v jejich tradičních oblastech podporovat a na druhou stranu měl svými plány jejich život v těchto oblastech zásadně ohrozit.

3.2 Protesty proti výstavbě

Od zveřejnění informací o plánované stavbě se sámské obyvatelstvo vymezovalo proti daným plánům. Je důležité zmínit, že proti projektu protestovala také různá ekologická hnutí mimo jiné proto, že řeka Alta byla důležitá kvůli hojnému výskytu lososů. Ekologickými aspekty případu Alta-Kautokeino se ale tato práce nebude více zabývat. V roce 1973 byla NVE po protestech donucena opustit plán zaplavení oblasti vesnic a tři roky poté po národním i mezinárodním tlaku opustit také plán zaplavení oblasti jezera Iesjarvi, která byla důležitá pro chov sobů.⁸¹ Mezi roky 1975 a 1978 pak městská zastupitelstva v městech Alta a Kautokeino dvakrát po sobě odmítla návrh výstavby hydroelektrárny a norská vláda projekt odložila. Nicméně v roce 1978 norský parlament schválil novou verzi plánů na výstavbu hydroelektrárny a ty byly v létě 1979 ratifikovány.⁸² Nové plány počítaly se zmenšením elektrické produkce z 1400 na 625 GWh, se snížením výšky hráze a vytvořením jen jednoho rezervoáru vody. Vesnice v blízkosti řeky Alta a blízká oblast jezer měla být ze stavebních plánů vynechána.⁸³

Zmenšení rozsahu projektu ale nezastavilo protesty. Naopak odsouhlasení výstavby hydroelektrárny norským parlamentem spustilo velkou vlnu odporu. Protestující argumentovali tím, že o případu, který mohl potencionálně ohrozit sámskou kulturu, by nemělo být z morálních i právních důvodů rozhodováno v rámci většinového rozhodovacího systému v norských institucích. Zpochybňovali tak schopnost norského parlamentu případ objektivně posoudit.⁸⁴ Ve městě Alta se jako reakce na kroky parlamentu zformovalo masové "lidové hnutí" ("folke-aksjonen"), které v létě 1979 založilo tzv. tábor Detsika v oblasti, kde začínala cesta k výstavbě hydroelektrárny, a vedlo poklidný protest proti stavbě. Celkově se v táboře za dobu, kdy byl obývaný, vystřídalo

---

⁸⁰ Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", 152.

⁸¹ Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?", 44.

⁸² Landsem, "Research into minorities: between science and politics", 149.

⁸³ Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", 154.

⁸⁴ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 15.

8000 lidí z Norska a dalších částí Evropy.⁸⁵

V říjnu 1979 se skupina osmi sámských mužů a žen vydala protestovat přímo do Osla před budovou norského parlamentu, kde vztyčili tradiční sámské stany zvané lavvos, které se podobají indiánským teepee, a část z nich začala držet hladovku. Tato skupina požadovala odložení výstavby, dokud soud neposoudí legálnost rozhodnutí norského parlamentu, a přes snahu policie o jejich odklizení skupina setrvala před budovou parlamentu.⁸⁶ Situaci vyostřilo oznámení sámského právníka Leifa Dunfjella, že jednání NVE nebylo legální, protože chovatelé sobů neobdrželi oficiální oznámení o plánované stavbě. Stávka v Oslu i toto vyjádření přimělo premiéra Oddvara Nordliho, aby posunul plánovaný začátek stavby o šest týdnů z důvodu čekání na přezkoumání případu a jeho souvislosti se sámskými právy vládou.

Začátek stavby byl nakonec o rok posunut kvůli debatám v tehdy vládnoucí labouristické vládě a kvůli soudu ohledně stavby hydroelektrárny, který se konal na místním soudě v Altě. Výsledkem soudního jednání bylo rozhodnutí se čtyřmi hlasy proti třem, že usnesení norského parlamentu o hydroelektrárně z roku 1978 je legálně závazné. Na druhou stranu soud uvedl, že projekt hydroelektrárny způsobí nebezpečný zásah do sámského chovatelství sobů, a navíc kritizoval stát za to, že neprozkoumal možné dopady stavby na sámskou kulturu. Vláda poté v lednu 1981 plán znovu odsouhlasila s odůvodněním, které také používala organizace SLF, že chovatelé sobů tvoří pouze 10 % Sámů a zbylá většina profituje z rozvoje oblasti Finnmark, a proto sámská kultura nebude ohrožena.⁸⁷

Rozhodnutí soudu a jednání vlády vyvolalo další reakci odpůrců stavby. Ti se opět shromáždili v oblasti začátku silnice ke stavbě hydroelektrárny a někteří z nich protestovali proti stavbě tak, že se připoutali před stavební stroje.⁸⁸ Tentokrát neřešila situaci místní policie, ale vládní představitelé povolali do oblasti 600 příslušníků národní policie, tedy asi 10% národní policie.⁸⁹ Ti byli do oblasti přepraveni na armádní lodi, na které jeden rok setrvali. V polovině ledna 1981 národní policie zasáhla proti odpůrcům přebývajícím

---

⁸⁵ Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?", 45.

⁸⁶ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 15.

⁸⁷ Odd Tredje Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", in *Native power: the quest for autonomy and nationhood of indigenous peoples*, ed. Jens Brøsted (Bergen: Universitetsforlaget, 1985), 38-39.

⁸⁸ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 15.

⁸⁹ Svein Andersen a Atle Midttun, "Conflict and Local Mobilization: The Alta Hydropower Project." *Acta Sociologica* 28, č. 4 (1985): 319.

v oblasti, kteří nevyvíjeli násilnou činnost, ale spíše jen okupovali oblast a poklidně demonstrovali.⁹⁰ Mezi 700 a 1000 protestujících bylo odsunuto ze silnice ke stavbě hydroelektrárny a několik set z nich bylo policií zadrženo. Tento zásah, který byl největším policejním zásahem v Norsku od 2. světové války, ukončil dlouhé okupování oblasti protestujícími.⁹¹

Událost vyvolala další hladovou stávkou v Oslu a také návštěvu nové premiérky Gro Harlem Bruntland čtrnácti sámskými ženami s cílem získat její podporu. Skupina žen po neúspěchu rozhovoru okupovala několik hodin kancelář premiérky až do příchodu policie. Tyto události donutily vládu v únoru 1981 posunout pokračování stavby až na podzim téhož roku.⁹² Kemp protestujících v blízkosti stavby hydroelektrárny byl několikrát obnoven až do opětovného zásahu národní policie a rozhodnutí Nejvyššího soudu v Norsku v roce 1982, které potvrdilo předchozí rozhodnutí o legálnosti stavby. Soud navíc přehodnotil tvrzení soudu v Altě o zásahu stavby do chovatelství sobů. Nejvyšší soud uvedl, že škody pro chovatelství sobů způsobené stavbou hydroelektrárny jsou bezvýznamné, a tak stavba nemá žádné negativní efekty na sámskou kulturu.⁹³ Poté demonstrace ustaly a stavba byla pod přísnou ochranou policie obnovena. Výsledkem protestů ale bylo to, že postavená hydroelektrárna, která byla otevřena v květnu 1987, tvoří pouze 4 % původně plánované rozlohy a nemá tak velké dopady na sámský způsob života v oblasti Finnmark, jak by původně měla.⁹⁴

3.2.1 Pozice sámských organizací v protestech

Prosazování stavby vládou a její tvrzení, že projekt je proveden v souladu s norským systémem a neohrožuje žádné důležité sámské zájmy, vyvolaly silnou vlnu protestů jak na národní, tak mezinárodní scéně, jako například v organizaci World Council of Indigenous peoples, kde měli Sámové své zastoupení.⁹⁵ Z hlediska sámské mobilizace a identifikace se sámským původem popírání vlivu stavby na Sámy norským státem a jeho postoj při protestech vedl k velké mobilizaci Sámů. Ze sámských organizací působících na

⁹⁰ Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic*, 71.

⁹¹ Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?", 45-46.

⁹² Landsem, "Research into minorities: between science and politics", 150.

⁹³ Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", 39.

⁹⁴ Briggs, "Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case", 155; Landsem, "Research into minorities: between science and politics", 150.

⁹⁵ Landsem, "Research into minorities: between science and politics", 153; Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", 31.

národní úrovni, které se zapojily do boje proti hydroelektrárně, je nutné uvést Asociaci norských Sámů (NSR). Tato organizace požadovala zastavení projektu a uznání sámských práv na půdu a status domorodého obyvatelstva. Na druhou stranu odmítala poskytnout přímou podporu projevům občanské neposlušnosti prováděných protestujícími Sámy. Po rozsudku soudu v Altě z prosince 1980 a znovu odsouhlasení stavby vládou NSR změnila postoj vůči protestujícím a v době nové vlny protestů vyhlásila politický bojkot vládě a státu.⁹⁶ Organizace působila na celostátní úrovni a jedním z míst, kde byly rozmnožovány texty s informacemi, byla Univerzita v Tromsø.⁹⁷ NSR byla také podporována novinami Saami Aigi psanými v sámštině.⁹⁸

Druhou sámskou organizací, která se stavěla proti stavbě hydroelektrárny, byla Norská asociace chovatelů sobů (NRL). Ta od svého vzniku zdůrazňovala, jak byly jejich způsob života a kultura podryvány a požadovala, aby vláda zastavila projekty v oblasti důležité pro pastevectví sobů a uznala jejich práva k půdě v tradičních sámských oblastech.⁹⁹ NRL v době boje proti výstavbě pracovala v úzké spolupráci s NSR a z počátku stejně jako tato organizace nepodporovala projevy občanské neposlušnosti protestujících a po soudním rozsudku v roce 1980 začala bojkotovat vládu a další státní instituce.

Představitelem oponujícím protestujícím skupinám a působení NSR se stala organizace Sámské národní sdružení (SLF) podporovaná novinami Sagat, které byly z velké většiny psané v norštině.¹⁰⁰ Tato organizace využívala případ Alta-Kautokeino pro obhájení svého postoje k sámským právům, proklamovala svou loajalitu k norskému systému a projekt Alta-Kautokeino podporovala. SLF se stavěla proti protestům s odůvodněním, že Sámové k nim nemají žádný důvod.¹⁰¹ Podle členů SLF žili Sámové v jedné z nejvíce demokratických zemí na světě, využívali všech jejích benefitů a nebyli diskriminováni. SLF považovala postoje NSR za extrémní a odmítala její působení jako zástupce většiny sámského obyvatelstva. Postoj SLF se zakládal na tom, že nejdůležitější pro Sámy je plné a rovné zapojení do norské společnosti, které vede ke zlepšení jejich ekonomické a politické situace a překonání nevýhod příslušnosti k sámskému etniku v norské společnosti. V případě Alta-Kautokeino navíc argumentovali

⁹⁶ Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", 39.

⁹⁷ Landsem, "Research into minorities: between science and politics", 153.

⁹⁸ Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", 45.

⁹⁹ Ibid., 27.

¹⁰⁰ Ibid., 41-45.

¹⁰¹ Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 39.

stejně jako norská vláda tím, že chovatelství sobů není zásadní pro příslušnost k tomuto etniku a pro sámské tradice, jelikož pouze 10 % Sámů tvořili chovatelé sobů, a proto nová hydroelektrárna není pro Sámy ohrožující. Velkou část organizace tvořili Sámové žijící na pobřeží Norska, jejichž způsobem obživy byl především rybolov a zemědělství. Ti měli kvůli jinému způsobu života jiné potřeby než chovatelé sobů, a proto boj za práva Sámů spojený s tradicí pastevectví sobů považovali za své ohrožení.¹⁰²

3.2 Jmenování Sámské právní komise

Kvůli protestům kolem hydroelektrárny, jejich velké publicitě a také z obavy z dalších možných vln sámského odporu byla norská vláda nucena začít používat jiný přístup vůči sámskému obyvatelstvu. Z hlediska uznávání sámského autonomního statutu norským státem tak byla aféra hlavním impulzem pro změny. Ještě předtím, než Nejvyšší soud potvrdil legálnost stavby hydroelektrárny a než tato stavba byla naposledy obnovena, byla v roce 1980 založena vládní poradní komise zvaná Sámská právní komise (Samerettsutvalge). Ta měla 16 členů a jejím předsedou se stal tehdejší profesor práv a později předseda norského Nejvyššího soudu Carsten Smith.¹⁰³ Komise měla zkoumat práva na užívání půdy a vodních zdrojů a majetková práva v kraji Finnmark a jejich sporné a nejasné aspekty. Navíc měla také navrhnout uspořádání místní správy tak, aby byly naplněny potřeby všech skupin, které tuto oblast obývaly.¹⁰⁴ V roce 1984 tato komise vydala vládní zelenou knihu s názvem O legálním statutu Sámů (Om samenes rettstilling), která se zabývala dvěma otázkami. První otázkou bylo, jestli by Sámové měli mít vlastní reprezentativní orgán. Druhou bylo, jestli by sámská klauzule měla být součástí norské ústavy. O tři roky později vydala Sámská právní komise druhou zelenou knihu s názvem Základ přírodních zdrojů pro sámskou kulturu (Naturgrunlaget for samisk kultur), která se zabývala právem Sámů na půdu a vodní zdroje v kraji Finnmark. Tato a další doporučení od Sámské právní komise se stala v dalších letech podkladem změn v přístupu státu k Sámům a k vytváření legislativních i politických opatření na jejich podporu.¹⁰⁵ První předseda později vzniklého Sámského parlamentu Ole Henrik Magga k tomu v roce 1983

---

¹⁰² Brantenberg, "The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics", 32-40.

¹⁰³ John B. Henriksen, *Saami parliamentary co-operation: an analysis* (Guovdageaidnu: Nordic Sámi Institute, 1999), 36.

¹⁰⁴ Audun Sandberg, "Collective rights in a modernizing North – on institutionalizing Sámi and local rights to land and water in northern Norway", *International Journal of the Commons* 2, č. 2 (2008): 278.

¹⁰⁵ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 15.

uvedl že, události kolem výstavby hydroelektrárny udělaly pro sámskou otázku více než všechny dokumenty a rezoluce, a to včetně těch od sámských organizací, které byly napsány v předchozích dekadách.¹⁰⁶

3.3 Norský stát a Sámové v době aféry Alta-Kautokeino

Z hlediska uznání sámské kulturní odlišnosti a podporování sámského jazyka a způsobu života lze usoudit, že norský stát při plánování stavby hydroelektrárny otázku sámského obyvatelstva příliš nezvažoval, jelikož by původně plánovaná stavba byla velkým zásahem do tradičního způsobu života Sámů v důležité sámské oblasti. Tyto plány navíc šly proti dalšímu norskému plánu na podporu bydlení Sámů v jejich tradičních oblastech. Na druhou stranu lze říci, že norský stát v průběhu aféry omezil plány a postavená hydroelektrárna v konečné podobě má daleko menší rozlohu, než jak ji plánovaly původní projekty, a tak menší dopad na tradiční způsob života Sámů. Z hlediska sámského jazyka nebyla tato aféra důležitá a norský stát v době aféry nijak otázku jazyka neadresoval.

Z hlediska norského uznávání sámského autonomního statutu, jak na národní, tak mezinárodní úrovni byla aféra důležitým bodem. Sice v průběhu ní nedošlo k žádnému takovému uznání, ale norští političtí představitelé jmenovali v průběhu aféry Sámskou právní komisi, která vypracovala doporučení na změnu sámské pozice ve společnosti. Norský stát tak reagoval na poměrně vyhrocenou situaci protestů a snažil se aktivně řešit sámskou otázku a zkoumat možnosti, jak Sámům dát větší pravomoci, a uklidnit tak situaci. Jedním z důvodů, proč vláda přistoupila k odklonu od původní politiky vůči Sámům, pravděpodobně bylo, že si chtěla na mezinárodní scéně uchovat dobrou pověst státu chránící lidská práva a práva minorit a nebýt obviněná z pokrytectví, když tyto zásady prosazuje pro dění v jiných státech, ale nepraktikuje na domácí scéně.¹⁰⁷

Z hlediska umožnění Sámům se politicky angažovat a oficiálně identifikovat se sámským původem nelze říci, že by jim norský stát sám o sobě umožňoval se v průběhu aféry více politicky angažovat a identifikovat se se svým původem. Na druhou stranu ale celá aféra měla nezamýšlený dopad ve formě rozsáhlé mobilizace sámského obyvatelstva. Sámové se v průběhu aféry plně zapojili do politického dění v zemi a už se nejednalo

---

¹⁰⁶ Dalland, "THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?", 49.

¹⁰⁷ Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries*, 49.

pouze o činnost různých sámských kulturních organizací, ale o sámskou celonárodní aktivizaci. Díky tomu, že se Sámové veřejně zapojovali do protestů, stavěli se také za svou sámskou identitu. Lze říci, že díky tomu, že norský stát vůbec nekonzultoval plány na stavbu se Sámy, na které měla zásadní dopad, a ani je nijak zásadně v této otázce nezohledňoval a nechal jejich protesty násilně potlačit, způsobil jejich velkou mobilizaci mimo sféru oficiálních institucí.

4 Sámská otázka po aféře Alta-Kautokeino

Aktivizování sámského obyvatelstva a mediální popularita případu donutila norskou vládu v otázce Sámů skutečně jednat a předejít tak dalším protestům ze strany Sámů a dostát své pověsti demokratické země usilující o vysokou životní úroveň veškerého svého obyvatelstva. Doporučení Sámské právní komise tak byly, na rozdíl od doporučení Sámské komise z roku 1956, použity jako podklady pro skutečnou změnu situace Sámů v Norsku. Pro hledisko uznání kulturní odlišnosti Sámů a ochrany jejich jazyka a způsobu života bylo důležité především zavedení nového článku norské ústavy a stejně tak nově vydaný Sámský zákon. Ten je zásadní i z hlediska umožnění Sámům se politicky angažovat a identifikovat se jako Sámové, protože na jeho základě byl založen Sámský parlament (Sametinget), který tuto identifikaci umožňuje. Sámský parlament je také významný z hlediska uznání sámského autonomního statutu, protože představuje samosprávný orgán založený na principu neteritoriální autonomie. Částečně teritoriálně autonomním prvkem se také stalo nové uspořádání v kraji Finnmark zvýhodňující Sámy. Norsko navíc uznalo sámský speciální status na mezinárodní úrovni podpisem již dříve odmítnuté ILO úmluvy v novém upraveném znění.¹⁰⁸

4.1 Sámský zákon a nový článek ústavy

Prvním krokem k uznání sámských práv bylo začlenění sámské otázky do norského právního systému. V první řadě byl v roce 1987 zaveden Sámský zákon (sameloven), který byl zásadním dokumentem pro norský přístup k Sámům z hlediska uznání jejich autonomního statutu. V § 1 odst. 2 bylo uvedeno, že Sámové mají mít celonárodní sámský

---

¹⁰⁸ Per Selle a Kristin Strømsnes, "Sámi Citizenship: Marginalisation or Integration?", *Acta Borealia* 27, č. 1 (2010): 69.

parlament volený ze sámské populace samotnými Sámy.¹⁰⁹ To byl rozdíl oproti Norské sámské radě, která působila od roku 1964 jako poradní agentura pro sámské otázky při Ministerstvu zemědělství a poté při Ministerstvu práce a místní správy Norska a byla jmenována vládou na návrh sámských a některých norských organizací a zapojených obcí a krajů. Tato organizace byla po založení Sámského parlamentu zrušena. Zdůvodnění zavedení Sámského zákona vládou bylo, že Norské království bylo založeno na území dvou národů, a to norského a sámského. Jelikož Sámové žili na území Norska a mimo něj od vzniku státu, je tato skupina odlišná od jiných menšin v Norsku.¹¹⁰

Sámský zákon nebyl důležitý jen proto, že předpokládal vznik Sámského parlamentu, ale také díky tomu, že pojednával o sámském jazyce a jeho statutu v norském systému. Z hlediska uznání sámské kulturní odlišnosti a podpory jazyka a způsobu života tento zákon více zpracoval status sámského jazyka a vyučování v zemi, než bylo provedeno v předchozích obdobích. Dle tohoto zákona byla zřízena tzv. administrativní oblast zahrnující 12 obcí v rámci krajů Finnmark, Troms, Nordland a Trøndelag, ve které platí speciální jazyková práva pro sámské obyvatelstvo. Té se týkají možnosti jednat s úřady a soudy v sámštině nebo například možnosti vzdělávání v tomto jazyce.¹¹¹ Tato jazyková oblast může být vnímána také jako částečně teritoriálně autonomní prvek pro Sámy v rámci norského systému a je tak bodem nového norského přístupu k Sámům z hlediska uznávání jejich autonomního statutu.¹¹² Otázka použití sámštiny ve školství byla dále zpracována v rámci Školského zákona (*opplæringslova*) vydaném v roce 1990. Dle tohoto zákona jsou v Sámské administrativní oblasti školy a třídy, ve kterých je veškeré vyučování v sámštině, a školy a třídy, kde je vše v norštině. V ostatních částech země mohou být děti vyučovány v sámštině, pokud to nejméně 10 dětí v jedné obci vyžaduje.¹¹³ V témže roce byl navíc do Sámského zákona přidán § 1 odst. 5, který uvádí, že norský a sámský jazyk jsou v Norsku rovnocenné jazyky.¹¹⁴ S rozvojem sámského jazyka a postavení v Norsku souvisí i založení Sámské vysoké školy (*Samisk høgskole*) v roce 1989 v kraji Finnmark v Kautokeinu, která se spojila s již dříve založeným Nordickým

¹⁰⁹ “Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>.

¹¹⁰ Henriksen, *Saami parliamentary co-operation: an analysis*, 36.

¹¹¹ “Språk“, Sametinget, staženo 9. 4. 2019,

<https://www.sametinget.no/Tjenester/Spraak#section-Hjertespraak-Vaajmoegiella-Vajmo-giella-Vaibmogiella>.

¹¹² Falch, Selle a Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, 126.

¹¹³ “Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>.

¹¹⁴ “Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)”.

sámským institutem.¹¹⁵

Rok po zavedení Sámského zákona byl přidán do norské ústavy § 110a, dle kterého je zodpovědností norského státu vytvořit takové podmínky, aby Sámové mohli chránit a vyvíjet svoji kulturu, jazyk a způsob života.¹¹⁶ Tento nový článek je zásadní pro norský přístup k Sámům z hlediska uznání kulturní odlišnosti Sámů a podpory jejich jazyka a způsobu života. Norský přístup se změnil oproti původnímu přístupu zavedenému v roce 1963, dle něhož ležela odpovědnost za uchování sámského jazyka a kultury leží pouze na Sámech samotných.¹¹⁷ To, co nový článek ústavy proklamuje, mělo být provedeno především pomocí založení Sámského parlamentu a poté jeho činností.¹¹⁸

4.2 Vytvoření Sámského parlamentu

Vznik Sámského parlamentu v roce 1989 naplnilo několik proklamovaných cílů z předchozích let. Prvním bylo uznání historické existence separátní sámské etnické skupiny v Norsku. Navíc vznik této instituce napomohlo zmírnit efekty dlouhé politiky asimilace a poté integrace. Posledním naplněným cílem bylo možnou další sámskou mobilizaci nasměrovat pod oficiální instituce v Norsku a nenechat problém vygradovat mimo ně.¹¹⁹ Vznikla tak instituce založená na neteritoriální autonomii vzhledem k tomu, že má mít působnost pro celé území Norska a stejně tak do ní mohou volit Sámové v celém Norsku.¹²⁰ Sámský parlament byl tak jedním z nejzásadnějších projevů změny přístupu norského státu k Sámům z hlediska uznání jejich autonomního statutu, ale také z hlediska umožnění Sámům se politicky angažovat a identifikovat se se svým původem. Nejenže se Sámský parlament stal prostředkem, jakým Sámové mohou ovlivňovat dění jich se dotýkající, ale také kritéria pro to být voličem do této instituce určují, kdo je v norské společnosti vnímán za příslušníka sámského národa. Prvním kritériem pro to stát se voličem do této instituce je to, že se potencionální volič musí identifikovat jako příslušník této skupiny. Navíc musí mít objektivní spojení se sámskou komunitou, čímž je buď to, že tento člověk má sámštinu za rodný jazyk nebo to, že pro jeho rodiče, prarodiče či

---

¹¹⁵ „About SUAS“, Sámi allaskuvla, staženo 1. 5. 2019, <https://samas.no/en/node/204>.

¹¹⁶ Od novelizace ústavy v roce 2014 je toto znění paragrafu pod § 108, “Norges Grunnlov”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://grunnloven.lovdata.no/>.

¹¹⁷ Stordahl, “Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway”, 254.

¹¹⁸ Henriksen, *Sámi parliamentary co-operation: an analysis*, 37-38.

¹¹⁹ Wilson a Selle, *Indigenous Self-Determination in Northern Canada and Norway*, 25.

¹²⁰ Falch, Selle a Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, 126.

praparodiče byla sámština rodným jazykem. Poslední možností je, že tento člověk má rodiče, který je nebo v minulosti byl registrován na seznamu voličů do Sámského parlamentu.¹²¹ Možnost registrovat se jako volič do Sámského parlamentu dle těchto kritérií je zároveň pro Sámy možnost oficiálně identifikovat se sámským původem.

Sámský parlament byl otevřen v říjnu 1989 norským králem Olavem V. a v prvních volbách, do kterých se i jako do dalších volilo 39 zástupců, zvítězil člen NRS Ole Henrik Magga a NRS se stala jednou z neúspěšnějších z kandidujících stran a organizací.¹²² Pro vývoj sámské otázky není důležitý pouze fakt, že byl Sámský parlament založen, ale také projev norského krále při příležitosti jeho oficiálního otevření. Olav V. řekl, že "norský stát byl založen na území dvou národů – Norů a Sámů. Sámská historie je hustě propletená s norskou historií. Dnes se musíme omluvit za nespravedlnost, kterou norský stát dříve způsobil sámskému národu prostřednictvím tvrdé norvegizační politiky."¹²³ Tento projev ukazuje, k jak zásadním změnám ve smýšlení o sámské otázce v Norsku došlo, a to ze všech tří hledisek.

Volby do Sámského parlamentu se od založení konají každé čtyři roky spolu s volbami do norského parlamentu. Aby občan mohl volit do Sámského parlamentu, musí se registrovat do seznamu voličů. Lidé volí 39 zástupců ze 7 okrsků do Valného shromáždění, ze kterého je pak zvolen prezident Sámského parlamentu, který jmenuje nejméně čtyři členy do Výkonné rady. Ta může přijímat vlastní rozhodnutí a implementovat je v Sámském parlamentu.¹²⁴ Od začátku působení je sámský parlament financován ze státního rozpočtu a od roku 1993 je jeho pravomocí tyto finance přerozdělovat podle vlastního rozpočtu. Tyto finance jsou přidělovány především organizacím a dalším iniciativám týkajících se sámského jazyka, kultury, průmyslu, ochrany životního prostředí nebo zdravotní a sociální péče. Od zavedení Školského zákona v roce 1998 se Sámské pravomoci navýšily o pravomoc zavádět regulace na studijní plány pro první i druhý stupeň základních škol pro předmět sámština a speciální sámské předměty jako jsou tradiční řemesla duodji nebo pastevectví sobů. V otázkách předmětů historie nebo sociálních věd může Sámský parlament navrhopvat studijní plán společně s Ministerstvem školství, které pak návrh schvaluje. Navíc také Sámský parlament

---

¹²¹ Ibid., 131.

¹²² "The Sámediggi - The Sami Parliament", Sametinget, staženo 31. 3. 2019, <https://teachik.files.wordpress.com/2016/08/infobrosjyreomsametingetpaaengelsk.pdf>, 2.

¹²³ Idar Kintel et al., "Kongens ord betyr mye for samene", *NRK*, 7. října 2014, https://www.nrk.no/sapmi/_-kongens-ord-betyr-mye-for-samene-1.11966176.

¹²⁴ "The Sámediggi - The Sami Parliament", 3.

schvaluje terminologii sámského jazyka. Od roku 2005 navíc norští představitelé musí se Sámským parlamentem konzultovat novou legislativu a opatření, která se dotknou sámského obyvatelstva.¹²⁵ Všechny výše zmíněné pravomoci, které byly Sámskému parlamentu postupně uděleny, jsou projevem uznání sámské kulturní odlišnosti a podpory jejich jazyka a způsobu života.

Když se podíváme na historii Sámského parlamentu, je zde vidět vývoj, který vedl k zásadnímu nabývání pravomocí této instituce. Od založení Sámského parlamentu je trend volební účasti mírně klesající, ze 77, 8 % v roce 1989 na 70, 3 % v roce 2017.¹²⁶ Pro srovnání v roce 1989 byla volební účast pro volby do norského Parlamentu 83, 2 % a v roce 2017 78, 2 %.¹²⁷ Ačkoli volební účast ve volbách do Sámského parlamentu mírně klesala, od založení této instituce dochází k zásadnímu zvyšování počtu lidí zaregistrovaných do seznamu voličů, z 5 505 zaregistrovaných voličů v roce 1989 na 16 958 v roce 2017.¹²⁸ Z těchto údajů lze vidět, že z hlediska identifikace se sámským původem došlo k výraznému rozvoji, jelikož počet Sámů, kteří se identifikují s tímto národem rapidně rostl, a to ve stejné době, kdy docházelo k zásadním změnám, které vycházely z doporučení Sámské právní komise z roku 1984.

4.3 Úmluva Mezinárodní organizace práce

Dohoda o konzultacích mezi Sámským parlamentem a norským parlamentem z roku 2005 navazovala přímo na norský podpis Úmluvy o domorodých a kmenových národech (ILO Convention No. 169) z roku 1990, která mimo jiné obsahovala podmínku konzultací s domorodými národy.¹²⁹ Tato úmluva je zrevidovaná verzí předchozí úmluvy č. 107 Mezinárodní organizace práce a v rámci revize došlo například ke změně názvu, kdy pozdější verze ve svém názvu i obsahu používá pojem "domorodé a kmenové národy" místo "domorodá a kmenová obyvatelstva".¹³⁰

---

¹²⁵ Falch, Selle a Strømsnes, "The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway", 132-135.

¹²⁶ "Sami Election", Statistisk Sentralbyrå, staženo 12. 4. 2019, <https://www.ssb.no/en/valg/statistikker/sametingsvalg>.

¹²⁷ "Voter turnout of national parliamentary elections in Norway from 1945 to 2017", Statista. The Statistics Portal, staženo 12. 4. 2019, <https://www.statista.com/statistics/691609/voter-turnout-of-national-parliamentary-elections-in-norway>.

¹²⁸ "The Sámediggi - The Sami Parliament", 5; "Sami Election".

¹²⁹ James Anaya, "The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland." Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples. UN, staženo 16. 5. 2018, 6-7.

¹³⁰ "C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)", International Labour Organization,

Tato úmluva není důležitá jen proto, že Norsko svým podpisem uznalo, že se na jeho území nachází domorodý národ, což už předtím doporučovala Sámská právní komise, ale také proto, že se zavázalo existenci tohoto národa podporovat.¹³¹ Situace kolem této úmluvy také ukazuje, jak se změnila atmosféra a přístup k sámské otázce v rámci norské politické scény především z hlediska uznání autonomního statutu Sámů na mezinárodní úrovni. Norsko, které se odmítlo připojit k předchozí verzi úmluvy se zdůvodněním, že nemá na svém území žádné takové obyvatelstvo, o kterém úmluva mluví, v roce 1990 jako první stát na světě ratifikoval novou verzi Úmluvy o domorodých a kmenových národech po tom, co se aktivně podílelo na pracích na revizi předchozí úmluvy. To ukazuje, jak v rámci norské politické sféry většina představitelů zastávala prosámský postoj.¹³² Navíc se také zástupci Sámů a sámské organizace podíleli na norské práci na revizi úmluvy a na pozdějších debatách o ratifikaci úmluvy.

Přípravy revize Úmluvy č. 107 a následnou ratifikaci nové úmluvy je třeba vnímat v kontextu aféry Alta-Kautokeino. Pro norské politiky bylo vhodné se vyhýbat neshodám s proratifikací orientovaným nově vzniklým Sámským parlamentem v situaci, kdy se zdálo, že má podporu široké veřejnosti. To je vidět také na faktu, že všichni členové norského Parlamentu ratifikaci odsouhlasili. Postojem vůči Úmluvě č. 169 vyslalo Norsko zprávu k mezinárodní i domácí scéně o tom, jak se staví k sámské otázce.¹³³ Důležité je také dodat, že se Norsko tak stalo jediným ze severovýchodních států se sámským obyvatelstvem, který tuto smlouvu ratifikoval.¹³⁴

4.4 Finnmarkský zákon a FeFo

Už v průběhu procesu ratifikace Úmluvy č. 169 v Norsku Sámský parlament a některé sámské organizace uváděly, že později bude nutné upravit norskou legislativu tak, aby byla v souladu s některými částmi tohoto dokumentu, především s částí pojednávající o právech na půdu.¹³⁵ Článek 14 odst. 1 říká, že: "práva národů na vlastnictví

---

staženo 14. 4. 2019,

https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169.

¹³¹ Anne Julie Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries* (Oslo:University of Oslo, 2000), 21.

¹³² Vik a Semb, "Who Owns the Land? Norway, the Sami and the ILO Indigenous and Tribal Peoples Convention", 529.

¹³³ *Ibid.*, 542-549.

¹³⁴ Lasko, *The Sami people and the Northern Sea Route: juridical, social and cultural concerns*, 32.

¹³⁵ Vik a Semb, "Who Owns the Land? Norway, the Sami and the ILO Indigenous and Tribal Peoples

a držení týkající se půdy, kterou tradičně obývají, by měla být uznána. Navíc by měly být podniknuty kroky ve vhodných případech k ochraně práva národů týkajících se užívání krajiny, která není výhradně jimi obývána, ale ke které měly tradičně přístup pro svou obživu a tradiční činnosti...”. Článek 15 odst. 1 pak říká, že: “práva národů týkajících se přírodních zdrojů vztahující se k jejich půdě by měla být speciálně chráněna. Tato práva zahrnují právo těchto národů k podílení se na užívání, správě a ochraně těchto zdrojů.”¹³⁶

Norsko se postavilo k situaci tak, že v roce 2005 vydalo Finnmarkský zákon vypracovaný mimo jiné na základě zprávy Sámské právní komise z roku 1997.¹³⁷ Zákon měl přesunout kontrolu nad půdou a přírodními zdroji v kraji Finnmark, které byly původně pod správou Státní lesní společnosti (Statskog SF), pod nový majetkový orgán.¹³⁸ V roce 2006 tak bylo přesunuto 96 % plochy z 46 000 km² kraje Finnmark, tedy oblast s podobnou rozlohou jako má Dánsko, pod úřad Finnmarkské vlastnictví (Finnmarkseiendommen, FeFo).¹³⁹ Z právního pohledu tak vznikl ne státní, ale privátní právní orgán, který má chránit sámské vlastnictví půdy v kraji Finnmark, z politického pohledu vládnoucí agentura, která provádí formu sdílené vlády nad daným teritoriem mezi sámskou menšinou a ostatními Nory.¹⁴⁰ Toto nové uspořádání má charakter neteritoriální autonomie, stejně jako ho má výše zmíněné jazykové zajištění pro Sámy ve formě tzv. administrativní oblasti, a je možné ho vnímat jako další způsob uznání sámského autonomního statutu na národní úrovni.¹⁴¹

Diskuze o uznání práv Sámům na půdu a vodní zdroje zvedla velkou vlnu emocí z více stran. V roce 2003, když dokončovala norská vláda přípravy nového zákona, se ozvali představitelé Sámského parlamentu s tím, že nový zákon nenaplňuje dostatečně závazek z Úmluvy č. 169 a že navíc nebyl při přípravách dostatečně konzultován. Na základě této kritiky pak byl jak Sámský parlament, tak Finnmarkský krajský úřad (Finnmark fylkesting) přizván ke konzultacím se stálou komisí spravedlnosti působící při norském Parlamentu ohledně nového zákona. Tyto tři organizace se sešly celkově čtyřikrát

---

Convention”, 549.

¹³⁶ “C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)”.

¹³⁷ Else Grete Broderstad, “The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?” *The Northern Review* 39 (červen 2015): 12.

¹³⁸ “Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)”, Lovdata, staženo 14. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-85>.

¹³⁹ Anaya, “The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland”, 13.

¹⁴⁰ Falch, Selle a Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, 133.

¹⁴¹ *Ibid.*, 126.

a setkání vedla k podstatným změnám v návrhu zákona.¹⁴² Na rozdíl od Finnmarkskeho krajskeho úřadu, který převážně pouze komentoval návrh zákona a odpovídal na dotazy stálé komise spravedlnosti, Sámský parlament působil v konzultacích daleko více ofenzivně. Dodával komisi zprávy ohledně práva na půdu v kraji Finnmark, aktivně diskutoval se členy komise a zapojil se do vyjednávání s komisí na konci právního procesu vedoucího k novému zákonu. Sámský parlament například trval na tom, že nebude ustanoven orgán, na který bude delegována státní moc, ale že vlastnictví půdy v kraji Finnmark bude převedeno na obyvatele kraje.¹⁴³

Kritika vůči možnému novému uspořádání byla vedena i ze strany obyvatel kraje Finnmark. Dokonce byla uspořádána petice proti Finnmarkskému zákonu, která získala 10 000 podpisů v kraji s 74 000 obyvateli. Jedním z argumentů proti zákonu bylo, že Sámové jsou v kraji menšinou. Důvodem této reakce bylo mimo jiné, že veřejnost nebyla dostatečně obeznámena s projektem a že se média zapojila do negativní kampaně. Dalším důvodem bylo, že roky asimilační a norvegizační politiky vůči Sámům zůstaly ve společnosti zakořeněné, a tak příslušníci většiny, a dokonce i částečně menšiny, měli stále negativní postoj vůči uznávání domorodých práv na půdu a vodní zdroje.¹⁴⁴ Nové uspořádání ale ve skutečnosti není založeno na etnicitě a Sámové i obyvatelé s nesámským původem z kraje Finnmark mají nárok na stejné výhody a služby.¹⁴⁵ Na druhou stranu ale Sámové jisté zvýhodnění v novém uspořádání dostali. Vedení organizace Finnmarkske vlastnictví má šest členů, kdy tři jsou zástupci jmenovaní Finnmarkským krajským úřadem a tři Sámským parlamentem. Sámové mají možnost volit do obou institucí na rozdíl od lidí nesámskeho původu, kteří mohou volit jen do krajskeho úřadu.¹⁴⁶

FeFo spravuje jak užití půdy v kraji Finnmark, tak přírodní zdroje v této oblasti. Jeho funkce jsou rozděleny do třech oblastí. První je správa majetku, práv a neobnovitelných zdrojů, do které se řadí například pronájem a prodej půdy nebo ochrana majetku a práv. Druhou je průmysl a rozvoj zahrnující například vyjednávání a smlouvy o větrných elektrárnách a hydroelektrárnách a těžbě nerostných surovin.

---

¹⁴² Broderstad, "The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?", 12.

¹⁴³ Eva Josefsen, Siri U. Søreng a Per Selle, "Regional Governance and Indigenous Rights in Norway: The Finnmark Estate Case" in *Indigenous Peoples' Governance of Land and Protected Territories in the Arctic*, ed. Thora Martina Herrmann a Martin Thibault (Cham: Springer International Publishing 2016), 36.

¹⁴⁴ Josefsen, Søreng a Selle, "Regional Governance and Indigenous Rights in Norway: The Finnmark Estate Case", 31-37.

¹⁴⁵ Broderstad, "The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?", 19.

¹⁴⁶ Falch, Selle a Strømsnes, "The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway", 126-133.

Poslední oblastí je správa neobdělávané půdy a obnovitelných zdrojů a kontrola a regulace například lovu a rybařství. Ačkoli je FeFo nezávislým právním orgánem, musí při rozhodování dodržovat norské zákony týkající se obnovitelných zdrojů a správy oblasti.¹⁴⁷

V roce 2008 byla na základě Finnmarkského zákona jmenována Finnmarkská komise, která měla identifikovat do té doby neuznaná práva na půdu a vodní zdroje v oblastech, které byly původně spravovány Státní lesní společnostmi. Cílem bylo určit kolektivní a individuální práva na vlastnictví a užití půdy založená na vydržení a užívání půdy od nepaměti a vypracovat zprávu ukazující, kdo je vlastníkem prověřované oblasti, jaká práva na užití tam existují a na čem tato komise své závěry zakládá.¹⁴⁸ Současně byl zřízen Tribunál neobdělávané půdy pro Finnmark, který měl být soudem pro speciální práva a měl řešit možné neshody vzešlé ze závěrů Finnmarkské komise.¹⁴⁹

4.5 Další kroky v získání speciálního statutu a národních znaků

Nejdůležitější změny, které byly provedeny v sámské otázce, byly uvedeny výše. Aby byl obraz situace po aféře Alta-Kautokeino kompletní, je potřeba uvést ještě několik dalších kroků, které byly provedeny. V první řadě byl v roce 2007 novelizován Zákon o chovatelství sobů (reindriftsloven). Ten uznává sámské výhradní právo na chov sobů v určitých oblastech Finnmark, Troms, Nordland a Trøndelag na severu Norska a Hedmark.¹⁵⁰ Celkově tyto oblasti tvoří 40 % Norska, na kterých se pase na 200 tisíc sobů, kteří jsou vlastněni cca 2 800 sámskými chovateli.¹⁵¹ Zákon udává, že v této oblasti mohou chovat soby jen ti, co mají právo na získání značky pro soby. To jsou ti, kdo jsou Sámy a pro jejichž rodiče či prarodiče bylo chovatelství sobů hlavním způsobem obživy. Další podmínkou je, že tito lidé musí být součástí siidy nebo podobné skupiny, což je

---

¹⁴⁷ Broderstad, "The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?", 13-14.

¹⁴⁸ Øyvind Ravna, "Recognition of Indigenous Lands Through the Norwegian 2005 Finnmark Act: An Important Example for Other Countries with Indigenous People?", in *Indigenous Peoples' Governance of Land and Protected Territories in the Arctic*, ed. Thora Martina Herrmann a Martin Thibault (Cham: Springer International Publishing, 2016), 192; Øyvind Ravna, "The First Investigation Report of the Norwegian Finnmark Commission", *International Journal on Minority and Group Rights* 20, č. 3 (2013): 447.

¹⁴⁹ Ravna, "Recognition of Indigenous Lands Through the Norwegian 2005 Finnmark Act: An Important Example for Other Countries with Indigenous People?", 203.

¹⁵⁰ "Lov om reindrift (reindriftsloven)", Lovdata, staženo 16. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>.

¹⁵¹ Anaya, "The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland", 7.

požadavek podporující tradiční sámskou správu půdy.¹⁵²

Dalším podstatným zákonem byl Zákon o nerostných surovinách (mineralloven) z roku 2009, který vyžaduje ochranu sámského kulturního života a na jehož základě má v kraji Finnmark Sámský parlament a vlastníci půdy možnost vyjádřit se k procesu vydávání povolení těžby.¹⁵³ Podobně funguje i Zákon o plánování a stavbě (plan- og bygningsloven) z roku 2008, který zajišťuje Sámskému parlamentu pravomoc vznést připomínky k plánům na využívání půdy a na novou výstavbu v případě, že má podezření, že možný dopad na sámskou kulturu a obchodní aktivity nebyl dostatečně vyřešen. Narozdíl od Zákonu o nerostných surovinách není tato pravomoc určena jen pro kraj Finnmark, ale koresponduje s celou oblastí pastvin pro soby.¹⁵⁴

V rámci rozvoje sámské otázky v období po aféře Alta-Kautokeino nedošlo jen ke změně norského přístupu z hlediska uznání kulturní odlišnosti a podpory sámského způsobu života. Došlo také k zásadnímu rozvoji sámského národního uvědomění, se kterým se pojí vytvoření několika národních symbolů a národního dne Sámů, což byly národní atributy, které Sámové dříve neměli. První sámská vlajka byla navrhována umělkyní Synnøve Persen v roce 1977 a vycházela z barev používaných na tradičních sámských krojích. Tato vlajka byla poté použita při protestech proti výstavbě hydroelektrárny. Později se stala podkladem pro oficiální sámskou vlajku, která byla schválena na 13. sámské konferenci v roce 1986 ve Švédsku a platí tak jako společná vlajka pro veškeré Sámy ve všech severských zemích.¹⁵⁵ Od roku 2003 je tato vlajka v Norsku oficiálně uznána jako symbol, který může být používán v rámci Norska, což lze vnímat jako projev změny norského přístupu k Sámům ve všech třech hlediscích.¹⁵⁶

Na konferenci Nordické sámské rady ve Švédsku roce 1986 byl navíc odsouhlasen text sámské hymny a na další konferenci konané šest let poté v Helsinkách byla schválena melodie hymny. Text hymny, která je společnou pro veškeré sámské obyvatelstvo nezávisle na zemi, vychází z básně Isaka Saba, který byl v letech 1906–1909 prvním sámským poslancem v norském parlamentu.¹⁵⁷ Na konferenci v Helsinkách v roce 1992

---

¹⁵² “Lov om reindrift (reindriftsloven)”.

¹⁵³ Anaya, “The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland”, 16.

¹⁵⁴ Falch, Selle a Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, 133-134.

¹⁵⁵ Mikkel Berg-Nordlie a Harald Gaski “Sameflagget”, Store Norske Leksikon, staženo 15. 4. 2019, <https://snl.no/Sameflagget>.

¹⁵⁶ “Nasjonaldag og nasjonale symboler”, Sametinget, staženo 26. 4. 2019, <https://www.sametinget.no/Om-Sametinget/Bakgrunn/Nasjonaldag-og-nasjonale-symboler>.

¹⁵⁷ Mikkel Berg-Nordlie a Harald Gaski, “Samenes nasjonalsang”, Store Norske Leksikon, staženo 26. 4.

byl také zaveden sámský národní den, který platí stejně jako sámské národní symboly nejen pro Sámy v Norsku a slaví se od roku 1993 ve všech zemích tradičně obývaných Sámy. Datum bylo stanoveno na 6. února, což odkazuje k datu prvního sámského shromáždění Sámů z Norska a Švédska, které začalo 6. února 1917 v Trondheimu a konalo se několik dní.¹⁵⁸

Národní aspekty jako je národní den, vlajka a hymna, které Sámové získali, byly sice vytvořeny v období po aféře Alta-Kautokeino, ale nelze u nich s určitostí rozeznat, jestli to bylo důsledkem aféry anebo díky přirozenému vývoji a došlo by tak k tomu i bez aféry. Jedním z důvodů je, že se tak stalo na půdě sámské konference, která zastupuje veškeré sámské obyvatelstvo a ne jen to norské. Na druhou stranu ale aféra a následný vývoj v Norsku, výrazné nabývání práv Sámy a identifikace se sámským původem mohly přirozeně napomocť potřebě formovat i sámské národní symboly. Norský přístup k těmto symbolům ale souvisí s celkovou změnou k sámskému obyvatelstvu ze všech tří hledisek, kterou ilustruje i fakt, že při oslavě sámského národního dne je vyvěšena sámská vlajka jak před budovou norského parlamentu, tak například před radnicí v Oslu.¹⁵⁹

4.6 Norský stát a Sámové po aféře Alta-Kautokeino

Z hlediska uznání sámské kulturní odlišnosti a podporování sámského jazyka a způsobu života došlo k velké změně především díky novému článku ústavy, který svým obsahem přesně naplňoval toto hledisko přístupu Norska k Sámům. Důležitým byl také Školský zákon, který napomohl dále rozvíjet sámskou vzdělanost, a Sámský zákon, který dával sámštinu na roveň norštiny. Dalším krokem norského státu v této oblasti bylo udělení pravomoci Sámskému parlamentu rozdělovat dotace sámským organizacím, stejně tak umožnění rozhodovat o sámské terminologii a o studijních plánech předmětů sámština, tradiční sámské řemesla nebo chovatelství sobů a spolupracovat na vytváření studijních plánů pro sociálněvědní a historické předměty. Díky těmto krokům ze strany norských státních představitelů mohl pokračovat kulturní rozvoj, pro který bylo důležité především období před aférou Alta-Kautokeino. Navíc Sámové získali i pravomoc ovlivňovat územní

2019, https://snl.no/samenes_nasjonalsang; Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community*, 22-23.

¹⁵⁸ Mikkel Berg-Nordlie, "Samenes nasjonaldag", Store Norske Leksikon, staženo 26. 4. 2019, https://snl.no/Samenes_nasjonaldag.

¹⁵⁹ „Sami celebrations spanned the nation“, Newsinenglish.no, staženo 5. 5. 2019, <https://www.newsinenglish.no/2019/02/06/sami-celebrations-span-the-nation/>

plánování a povolování těžby v tradičních sámských oblastech a bylo potvrzeno sámské výhradní právo na chovatelství sobů na 40% území Norska, což byly kroky ze strany norského státu, které podporovaly sámský způsob života.

Z hlediska norského uznání sámského autonomního statutu, jak na národní, tak mezinárodní úrovni bylo důležité především založení Sámského parlamentu na základě doporučení Sámské právní komise, čímž došlo k uznání neteritoriální autonomie Sámů. Dále také uznání prvků neteritoriální autonomie v podobě Finnmarkského zákona nebo vytvoření jazykové administrativní oblasti. K uznání sámského speciálního statutu Norskem došlo i na mezinárodní úrovni, když Norsko jako první na světě ratifikovalo Úmluvu o domorodých a kmenových národech, na jejímž konečném obsahu také pracovalo. Ačkoli nové právní dokumenty a norská ústava mluví o Sámech jako o sámské populaci, vyjádření norského krále Olava V. o Norsku jako území dvou národů, stejně tak podepsání Úmluvy a uznání autonomního sámského orgánu a větších pravomocí nad krajem Finnmark ukazují, že Sámové začali být norským státem částečně vnímáni jako samostatný národ. Sámům ale stále chybí právní uznání jako národa na území Norska. Jak ukazuje situace kolem vytvoření úřadu FeFo, je třeba jisté opatrnosti při zavádění takovýchto dalších právních a politických prvků a zohlednění toho, že dlouhá politika asimilace má na společnost v Norsku stále dopad.

Z hlediska umožnění Sámům se politicky angažovat a oficiálně se identifikovat se sámským původem norský stát udělal velký posun především díky vytvoření Sámského parlamentu, který se pro Sámy stal hlavním způsobem, jak se politicky angažovat a ovlivňovat dění jich se týkající. Dalším způsobem jsou také volby do Finnmarkského krajského úřadu, který jmenuje stejně jako Sámský parlament tři zástupce do orgánu FeFo. Díky těmto krokům norského státu došlo k přeměrování angažovanosti Sámů, která vznikla při aféře Alta-Kautokeino, do oblasti oficiální institucí v Norsku. Příkladem jsou úspěchy kulturní organizace Asociace norských Sámů ve volbách do Sámského parlamentu. Navíc norský stát uznal projevy sámského národního cítění tím, že uznal sámskou vlajku a také že ji vyvěšuje na budovách oficiálních institucí při sámském národním dni. Ačkoli norský stát umožnil Sámům se oficiálně identifikovat se sámským původem prostřednictvím registrace do voleb do Sámského parlamentu a počet Sámů, kteří se takto oficiálně identifikují od založení této instituce rostl, stále je v Norsku velký počet Sámů, kteří této možnosti nevyužili. Ve volbách v roce 2017 bylo registrováno 16 958

voliců ve volbách do Sámského parlamentu, což stále netvoří ani polovinu z odhadovaných 40 až 60 tisíců Sámů. V oblasti Skandinávie, která je známá vysokou účastí ve volbách, je toto poměrně nízké číslo, které ukazuje, že sámské národní formování a jeho rozšíření do celé sámské společnosti ještě není u konce. Norský stát může tuto situaci ovlivnit tím, že bude podporovat pozitivní přístup k Sámům v norské společnosti a opatrně komunikovat jakékoli změny v sámské otázce, aby nenastala situace jako při vydání Finnmarkského zákona.

Závěr

Bakalářská práce se zabývala otázkou změny přístupu Norska vůči Sámům a role aféry Alta-Kautokeino v ní. Pro odpovězení na výzkumnou otázku, jak tato aféra změnila postoj Norska k Sámům, byla využita diachronní komparační metoda. Práce porovnávala situaci Sámů před aférou Alta-Kautokeino v období mezi roky 1946-1978 a v období po aféře v letech 1983-2009 a to ze tří hledisek. Prvním bylo uznání sámské kulturní odlišnosti a podpora jejich jazyka a způsobu života. Druhým hlediskem bylo norské uznání jejich autonomního statutu, jak na národní, tak mezinárodní úrovni. Třetím bylo umožnění Sámům se politicky angažovat a oficiálně se identifikovat se sámským původem.

Práce ukázala, že z hlediska uznání sámské kulturní odlišnosti a podpory sámského jazyka a způsobu života byly první kroky udělány už před aférou Alta-Kautokeino, když norský stát ustoupil od politiky asimilace a nahradil ji politikou integrace. Sámové tak získali možnost se opět vzdělávat ve svém jazyce. Navíc si oproti původní politice mohli uchovávat při začleňování do norské společnosti vlastní kulturu. Tyto kroky pak vedly ke kulturnímu rozvoji Sámů. Aféra ale ukázala, že sámská otázka nebyla stále dostatečně zvažována ze strany norského státu. Celý průběh aféry nakonec vedl k tomu, že stát zavedl nový článek ústavy, ve kterém se zavazuje vytvořit Sámům takové podmínky, aby mohli vyvíjet svou kulturu, jazyk a způsob života. Navíc v rámci Sámského zákona, Školského zákona, zákona o chovatelství sobů a zákonů ohledně ovlivňování dění na tradičním sámském území a kompetencí Sámského parlamentu získali Sámové všechny důležité pravomoci potřebné k uchování jejich kultury, jazyka a způsobu života.

Z hlediska uznání sámského autonomního statutu na národní a mezinárodní úrovni komparace ukázala, že před aférou nebyl Sámům žádný speciální statut norským státem

přiznán. Sámové byli ze strany státu vnímáni jako sámsky mluvící Norové a neměli nárok na žádné speciální pravomoci. Aféra Alta-Kautokeino a reakce státu jmenováním Sámské právní komise se staly zlomovým okamžikem pro uznání speciálního statutu Sámů. Norský stát po aféře uznal Sámům neteritoriální autonomní status jmenováním Sámského parlamentu a částečně teritoriální prvky tvořené novou institucí zvanou FeFo a jazykovou administrativní oblastí. Na mezinárodní úrovni norský stát před aférou odmítl podepsat Úmluvu o domorodých a kmenových obyvatelstvech a po ní novou verzi této úmluvy, která už mluvila o domorodých a kmenových národech, jako první na světě ratifikoval po tom, co se podílel na úpravách jejího znění. Je důležité ale zmínit, že ačkoli tato úmluva mluví o domorodých národech, Sámům chybí k získání statutu národa nahrazení pojmu „sámská skupina obyvatel“ pojmem „sámský národ“ v právních dokumentech. Nicméně se o Sámech jako o národu v Norsku už začalo mluvit, což ukazuje projev norského krále Olava V., a Sámové navíc získali od Norska aspekty národa.

Z hlediska umožnění sámské politické angažovanosti a identifikace se sámským původem nedával norský stát Sámům před aférou Alta-Kautokeino mnoho možností, jak se speciálně angažovat a identifikovat jinak než jako norští občané. Způsob, jakým norský stát přistupoval k Sámům při plánování hydroelektrárny a při protestech, vedl k velké sámské mobilizaci. Po aféře norský stát nasměroval tuto mobilizaci a angažovanost do institucí Norska, jakou byl Sámský parlament nebo úřad FeFo. Vytvořením Sámského parlamentu a kritérií pro registraci do jeho voleb norský stát zároveň vytvořil možnost, jak se Sámové mohou oficiálně identifikovat se svým původem. Na závěr je nutné zmínit, že v norské společnosti stále chybí, aby se prostřednictvím registrace do voleb do Sámského parlamentu identifikovala se sámským původem většina Sámů v Norsku.

Summary

The bachelor thesis focused on the question of the attitude of Norway to the Sami people and the role of the Alta-Kautokeino case in it. The diachronic comparative method was used to answer the research question. The thesis compared the Sami situation before the Alta-Kautokeino affair and after the affair during years 1946-1978 and during years 1983-2009 from three perspectives. The first perspective was the recognition of the Sami people's cultural distinction and support of their language and their way of life. The second perspective was the recognition of the Sami autonomy status on the national and

international level. The last perspective was enabling the Sami people to be politically engaged and to identify with the Sami origin.

The thesis showed that from the perspective of a recognition of Sami people cultural distinction and support of their language and their way of life the first steps had been already made before the Alta-Kautokeino affair when the policy of assimilation was replaced by the policy of integration. The Sami people could be educated in the Sami language from then and also could protect their own culture, despite the fact that Norway did not support them in it. The Alta-Kautokeino project showed that Norway did not consider Sami situation enough. After the affair, the Sami people got all the authority that they needed to protect their own culture through the new article of the Norwegian constitution, Sámi Act, Education Act and other acts related to rights to influence what is going to be done on the land they traditionally inhabit.

From the perspective of the recognition of the Sami autonomy status on national and international level, the Sami people did not get any special status from Norway before the affair, which was a turning point. The Sami rights committee was established during the affair and on the basis of its recommendation the Sami people were given non-territorial autonomous status through the foundation of the Sami parliament. They also received partial territorial autonomy through the publication of the Finnmark Act and establishing the administrative area. Norway also refused to sign the Indigenous and Tribal Populations Convention and recognize Sami special status internationally before the affair. In contrast to this, Norway was the first country in the world which ratified a new version of the convention that dealt with indigenous and tribal nations after the affair. Although the convention uses the term “nation”, Norwegian legal documents still do not use this term. However, the Sami people started to be referred to in Norway as a nation, the speech of the Norwegian King Olav V. is an example of it, and the Sami people in Norway also obtained aspects of being a nation.

From the perspective of enabling the Sami people to be politically engaged and to identify with the Sami origin, Norway had not provided any special possibilities how to politically involve and identify with Sami origin in another way than other Norwegian citizens had before the affair. After it, Norway directed the Sami mobilization that arose during the affair to the official institutions in Norway such as Sami parliament or FeFe. The creation of the criteria for registration to the Sami parliament election also gave Sami

people a way how to officially identify with their origin, even though only less than half of estimated 40-60 thousand Sami people in Norway did it in the 2017 election.

Použitá literatura

Primární zdroje

“C107 – Indigenous and Tribal Populations Convention, 1957 (No. 107)”, International Labour Organization, staženo 27. 3. 2019, https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C107.

“C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)”, International Labour Organization, staženo 14. 4. 2019, https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169.

“Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>.

“Lov om reindrift (reindriftsloven)”, Lovdata, staženo 16. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-15-40>.

“Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)”, Lovdata, staženo 14. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-85>.

“Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>.

“Norges Grunnlov”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://grunnloven.lovdata.no/>.

Sekundární zdroje

Knihy a kapitoly knih

Bjørn Aarseth, *The Sami: past and present* (Oslo: Norsk folkemuseum, 1993).

Ivar Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community* (Tromsø: Samisk etnografisk fagenhet, Tromsø museum, 2000).

Odd Tredje Brantenberg, “The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics”, in *Native power: the quest for autonomy and nationhood of indigenous peoples*, ed. Jens Brøsted (Bergen: Universitetsforlaget, 1985).

Ondřej Císař a Vít Beneš, „Výzkumný rámec a jeho prvky“, in *Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*, ed. Vít Beneš a Petr Drulák (Portál, 2008).

Øystein Dalland, “THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?” in *Dams as Aid: A political anatomy of Nordic development thinking*, ed. Ann Danaia Usher (New York: Routledge, 1997).

Lina Gaski, “Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence”, in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008).

Odd Mathis Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic* (Karasjok: Davvi Girji, 1993).

Hurst Hannum, *Autonomy, Sovereignty, and Self-Determination: The Accommodation of Conflicting Rights* (Philadelphia: University of Pennsylvania, 1996).

John B. Henriksen, *Saami parliamentary co-operation: an analysis* (Guovdageaidnu: Nordic Sámi Institute, 1999).

Miroslav Hroch, “Diachronní a synchronní přístup k historickému vývoji”, in *Úvod do studia dějepisu*, ed. Miroslav Hroch et al. (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985).

Miroslav Hroch, “Komparativní (historickosrovnávací) metoda”, in *Úvod do studia dějepisu*, ed. Miroslav Hroch et al. (Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985).

Miroslav Hroch, Helena Kadečková a Elisabeth Bakke, *Dějiny Norska* (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005).

Eva Josefsen, *The Saami and the national parliaments: Channel for political influence* (Geneva: Inter-Parliamentary Union, 2010).

Eva Josefsen, Siri U. Søreng a Per Selle, “Regional Governance and Indigenous Rights in Norway: The Finnmark Estate Case” in *Indigenous Peoples’ Governance of Land and Protected Territories in the Arctic*, ed. Thora Martina Herrmann a Martin Thibault (Cham: Springer International Publishing, 2016).

Neil Kent, *The Sámi Peoples of the North* (London: Hurst & Company, 2014).

Rauna Kuokkaken, *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender* (Oxford: Oxford University Press, 2019).

Will Kymlicka, *Multicultural citizenship: A liberal theory of minority rights* (Oxford: Clarendon Press, 1995).

Lars-Nila Lasko, *The Sami people and the Northern Sea Route: juridical, social and cultural concerns* (Kiruna: The Fridtjof Nansen Institute, 1999).

Øyvind Ravna, “Recognition of Indigenous Lands Through the Norwegian 2005 Finnmark Act: An Important Example for Other Countries with Indigenous People?”, in *Indigenous Peoples’ Governance of Land and Protected Territories in the Arctic*, ed. Thora Martina Herrmann a Martin Thibault (Cham: Springer International Publishing, 2016).

Blanka Říhová, “Komparativní metoda v politologii”, in *Komparace politických systémů I*, ed. Blanka Říhová (Praha: Vysoká škola ekonomická, 1999).

Anne Julie Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries* (Oslo:University of Oslo, 2000).

Peter Schweitzer, Peter Sköld a Olga Ulturgasheva, 2014. “Chapter 3: Cultures and Identities”, in *Arctic Human Development Report: Regional Processes and Global Linkages*, ed. Joan Nymand Larsen a Gail Fondahl (Copenhagen: Norden – Nordic Council of Ministers, 2014).

Vigdis Stordahl, “Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway”, in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008).

Gary N. Wilson a Per Selle, *Indigenous Self-Determination in Northern Canada and Norway* (Montreal: Institute for Research on Public Policy, 2019).

Odborné články a studie

Frances Abele a Michael J. Prince, “Four pathways to Aboriginal self-government in Canada”, *American Review of Canadian Studies* 36, č. 4 (2006): 568-595.

Svein Andersen a Atle Midttun, "Conflict and Local Mobilization: The Alta Hydropower Project." *Acta Sociologica* 28, č. 4 (1985): 317-35.

John W. Berry, “Lead Article Immigration, Acculturation, and Adaptation”, *Applied Psychology: An International Review* 46, č. 1 (1997): 5-68.

Ivar Bjørklund, “Sámi Reindeer Pastoralism as an Indigenous Resource Management System in Northern Norway: A Contribution to the Common Property Debate”, *Development and Change* 21, č. 1, (1990): 75-86.

Chad M. Briggs, “Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case”, *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 60, č. 2 (2006): 149-160.

Else Grete Broderstad, “The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?” *The Northern Review* 39 (červen 2015): 8-21.

Torvald Falch, Per Selle a Kristin Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, *Ethnopolitics* 15, č. 1(2016): 125-143.

Pōkā Laenui a Hayden Burgess, "The World Council of Indigenous Peoples: An Interview with Pōkā Laenui (Hayden Burgess)", *The Contemporary Pacific* 2, č. 2 (1990): 336-348.

Lena Ingilæ Landsem, “Research into minorities: between science and politics”, *Arctic and North* 27 (2017): 147-169.

Øyvind Ravna, "The First Investigation Report of the Norwegian Finnmark Commission", *International Journal on Minority and Group Rights* 20, č. 3 (2013): 443-457.

Lenka Rovná, "Národ, nacionalismus a emancipační snahy", *Mezinárodní vztahy* 33, č. 4 (1998): 47-54.

Audun Sandberg, "Collective rights in a modernizing North – on institutionalizing Sámi and local rights to land and water in northern Norway", *International Journal of the Commons* 2, č. 2 (2008): 269-287.

Per Selle, Anne Julie Semb a Kristin Strømsnes, "Citizenship identity among Norwegian Sami in core Sami areas", *Citizenship Studies* 17, č. 6-7 (2013): 712-727.

Per Selle a Kristin Strømsnes, "Sámi Citizenship: Marginalisation or Integration?", *Acta Borealia* 27, č. 1 (2010): 66-90.

Hanne Hagvedt Vik a Anne Julie Semb, "Who Owns the Land? Norway, the Sami and the ILO Indigenous and Tribal Peoples Convention", *International Journal on Minority and Group Rights* 20, č. 4 (2013): 517-550.

Internetové zdroje a zpravodajství

James Anaya, "The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland." Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples. UN, staženo 16. 5. 2018, http://unsr.jamesanaya.org/docs/countries/2011-report-sapmi-a-hrc-18-35-add2_en.pdf.

Mikkel Berg-Nordlie, "Samenes nasjonaldag", Store Norske Leksikon, staženo 26. 4. 2019, https://snl.no/Samenes_nasjonaldag.

Mikkel Berg-Nordlie a Harald Gaski "Sameflagget", Store Norske Leksikon, staženo 15. 4. 2019, <https://snl.no/Sameflagget>.

Mikkel Berg-Nordlie a Harald Gaski, "Samenes nasjonalsang", Store Norske Leksikon, staženo 26. 4. 2019, https://snl.no/samenes_nasjonalsang.

Idar Kintel et al., "Kongens ord betyr mye for samene", *NRK*, 7. října 2014, https://www.nrk.no/sapmi/_-kongens-ord-betyr-mye-for-samene-1.11966176.

Jaroslav Krejčí, "Národ", Sociologická encyklopedie, Sociologický ústav AV ČR, staženo 1. 4. 2019, <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/N%C3%A1rod>.

"About the Saami Council", the Sámi Council, staženo 17. 3. 2019, <http://www.saamicouncil.net/en/about-saami-council>.

„About SUAS“, Sámi allaskuvla, staženo 1. 5. 2019, <https://samas.no/en/node/204>.

“Fakta om samiske språk”, Regjeringen.no, staženo 27. 4. 2019, <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/samiske-sprak/fakta-om-samiske-sprak/id633131/#sor>.

“Nasjonaldag og nasjonale symboler”, Sametinget, staženo 26. 4. 2019, <https://www.sametinget.no/Om-Sametinget/Bakgrunn/Nasjonaldag-og-nasjonale-symboler>.

“NSRs historie“, Norske Same Riksforbund, staženo 17. 3. 2019, <http://www3.nsr.no/website.aspx?displayid=1261>.

“Om Lovdata”, Lovdata, staženo 29. 4. 2019, https://lovdata.no/info/om_lovdata.

“Om OSS”, Oslo Sámiid Searvi, staženo 17. 3. 2019, http://www.samer.no/?page_id=202.

„Sami celebrations spanned the nation“, Newsinenglish.no, staženo 5. 5. 2019, <https://www.newsinenglish.no/2019/02/06/sami-celebrations-span-the-nation/>

“Sami Election”, Statistisk Sentralbyrå, staženo 12. 4. 2019, <https://www.ssb.no/en/valg/statistikker/sametingsvalg>.

“Språk“, Sametinget, staženo 9. 4. 2019, <https://www.sametinget.no/Tjenester/Spraak#section-Hjertespraaket-Vaajmoegiele-Vajmogiella-Vaibmogiella>.

„The Aboriginal Population in Canada, 2016 Census of Population“, Statistics Canada, staženo 30. 4. 2019, <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/11-627-m/11-627-m2017027-eng.htm>.

“The Sámediggi - The Sami Parliament”, Sametinget, staženo 31. 3. 2019, <https://teachik.files.wordpress.com/2016/08/infobrosjyreomsametingetpaaengelsk.pdf>.

“The Sami in Finland”, Samediggi, staženo 27. 4. 2019, <https://www.samediggi.fi/sami-info/?lang=en>.

“Voter turnout of national parliamentary elections in Norway from 1945 to 2017”, Statista. The Statistics Portal, staženo 12. 4. 2019, <https://www.statista.com/statistics/691609/voter-turnout-of-national-parliamentary-elections-in-norway>.

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Anna Pejpková
E-mail:	35577612@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	Zimní semestr 2017/2018
Semestr a školní rok ukončení práce:	Letní semestr 2018/2019
Vedoucí bakalářského semináře:	doc. PhDr. Vít Smetana, Ph.D.
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A, Ph.D.
Název práce:	Sámové v Norsku: role případu Alta-Kautokeino v rozvoji sámské otázky
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	Práce se zabývá otázkou Sámů v Norsku a proměnami přístupu Norska k této domorodé skupině obyvatel. Text se zaměřuje na období po 2. světové válce až po první roky 21. století a cílem je ukázat, jak se změnil přístup Norska vůči Sámům díky aféře kolem stavby hydroelektrárny Alta-Kautokeino na území tradičně obývaném Sámy v nejsevernějším norském kraji Finnmark. Na otázku je nahlíženo ze tří hledisek, a to z hlediska uznání kulturní odlišnosti Sámů a ochrany jazyka a způsobu života. Dále z hlediska uznání autonomního statutu Sámů a v poslední řadě z hlediska umožnění Sámům se politicky angažovat a identifikovat se se svým původem.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):	Původním záměrem bylo napsat bakalářskou práci na téma Islandsko-dánské vztahy ve srovnání s norskodánskými vztahy. Toto téma bylo z důvodu nedostatku zdrojů a zároveň jeho přílišné rozsáhlosti změněno na otázku sámského obyvatelstva v Norsku. V průběhu přípravy práce a samotného psaní pak došlo ke zúžení tématu na období mezi roky 1946 a 2009 a na otázku norského přístupu k Sámům. Důvodem opět byl omezený možný rozsah práce. Také došlo vzhledem k dostupné literatuře ke změně metodologie na použití diachronní komparativní metody.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	<ol style="list-style-type: none"> 1. Základní informace o sámském obyvatelstvu a historický kontext 2. Vývoj po 2. světové válce 3. Aféra Alta-Kautokeino 4. Sámská otázka po aféře Alta-Kautokeino
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):	<p>“C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)”, International Labour Organization, staženo 14. 4. 2019, https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169.</p> <p>“Lov om rettsforhold og forvaltning av grunn og naturressurser i Finnmark fylke (finnmarksloven)”, Lovdata, staženo 14. 4. 2019, https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-85.</p> <p>“Lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven)”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019,</p>

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1987-06-12-56>.
 “Norges Grunnlov”, Lovdata, staženo 9. 4. 2019, <https://grunnloven.lovdata.no/>.
 Bjørn Aarseth, *The Sami: past and present* (Oslo: Norsk folkemuseum, 1993).
 James Anaya, “The situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland.” Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples. UN, staženo 16. 5. 2018, http://unsr.jamesanaya.org/docs/countries/2011-report-sapmi-a-hrc-18-35-add2_en.pdf.
 John W. Berry, “Lead Article Immigration, Acculturation, and Adaptation”, *Applied Psychology: An International Review* 46, č. 1 (1997): 5-68.
 Ivar Bjørklund, *Sápmi: becoming a nation: the emergence of a Sami national community* (Tromsø: Samisk etnografisk fagenhet, Tromsø museum, 2000).
 Ivar Bjørklund, “Sámi Reindeer Pastoralism as an Indigenous Resource Management System in Northern Norway: A Contribution to the Common Property Debate”, *Development and Change* 21, č. 1, (1990): 75-86.
 Odd Tredje Brantenberg, “The Alta-Kautokeino Conflict, Sámi Reindeer Herding and Ethnopolitics”, in *Native power: the quest for autonomy and nationhood of indigenous peoples*, ed. Jens Brøsted (Bergen: Universitetsforlaget, 1985).
 Chad M. Briggs, “Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case”, *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 60, č. 2 (2006): 149-160.
 Else Grete Broderstad, “The Finnmark Estate: Dilution of Rights or a Vigorous Compromise?” *The Northern Review* 39 (červen 2015): 8-21.
 Øystein Dalland, “THE LAST BIG DAM IN NORWAY: Whose victory?” in *Dams as Aid: A political anatomy of Nordic development thinking*, ed. Ann Danaiya Usher (New York: Routledge, 1997).
 Torvald Falch, Per Selle a Kristin Strømsnes, “The Sámi: 25 Years of Indigenous Authority in Norway”, *Ethnopolitics* 15, č. 1 (2016): 125-143.
 Lina Gaski, “Sami Identity as a Discursive Formation: Essentialism and Ambivalence”, in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008).
 Odd Mathis Hætta, *The Sami: an indigenous people of the Arctic* (Karasjok: Davvi Girji, 1993).
 John B. Henriksen, *Saami parliamentary co-operation: an analysis* (Guovdageaidnu: Nordic Sámi Institute, 1999).
 Rauna Kuokkaken, *Restructuring Relations: Indigenous Self-Determination, Governance, and Gender* (Oxford: Oxford University Press, 2019).
 Lena Ingilæ Landsem, “Research into minorities: between science and politics”, *Arctic and North* 27 (2017): 147-169.
 Per Selle, Anne Julie Semb a Kristin Strømsnes, “Citizenship identity among Norwegian Sami in core Sami areas”, *Citizenship Studies* 17, č. 6-7 (2013): 712-727.
 Anne Julie Semb, *Sovereignty challenged: the changing status and moral significance of territorial boundaries* (Oslo: University of Oslo, 2000).
 Vigdis Stordahl, “Nation Building Through Knowledge Building: The Discourse of Sami Higher Education and Research in Norway”, in *Indigenous Peoples: Self-determination, Knowledge, Indigeneity*, ed. Henry Minde (Delft: Eburon Publishers, 2008).
 Hanne Hagvedt Vik a Anne Julie Semb, “Who Owns the Land? Norway, the Sami and the ILO Indigenous and Tribal Peoples Convention”, *International Journal on Minority and Group Rights* 20, č. 4 (2013): 517-550.
 Gary N. Wilson a Per Selle, *Indigenous Self-Determination in Northern Canada and Norway*

(Montreal: Institute for Research on Public Policy, 2019).		
Podpis studenta a datum		
Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Seznam příloh

Příloha č. 1: Oblast tradičně obývaná Sámi (mapa)

Příloha č. 2: Oblast projektu hydroelektrárny Alta-Kautokeino (mapa)

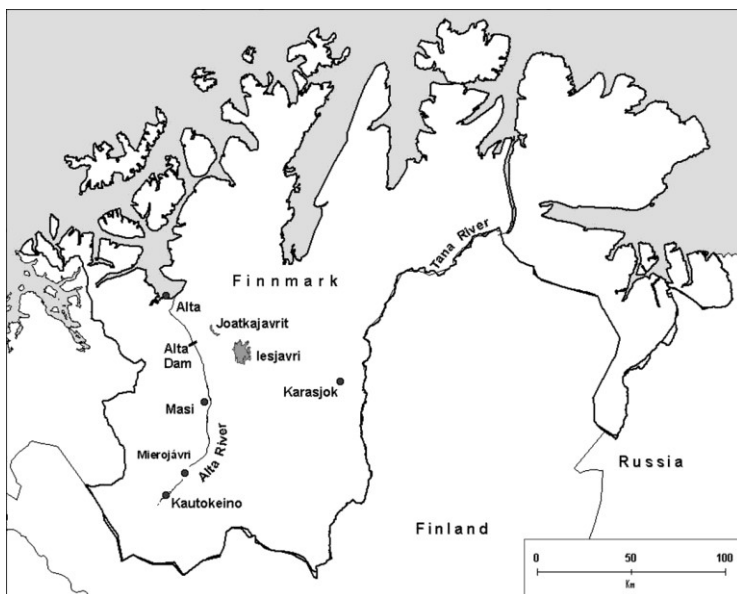
Přílohy

Příloha č. 1: Oblast tradičně obývaná Sámi (mapa)

(Zdroj: Sven E. Olsson and Dave Lewis, „Welfare rules and indigenous rights: the Sami people and the Nordic welfare states“, in *Social Welfare with Indigenous Peoples*, ed. John Dixon and Robert P. Scheurell (London: Routledge, 1995), 144.)

Příloha č. 2: Oblast projektu hydroelektrárny Alta-Kautokeino (mapa)

(Zdroj: Chad M. Briggs, „Science, local knowledge and exclusionary practices: Lessons from the Alta Dam case“, *Norsk Geografisk Tidsskrift – Norwegian Journal of Geography* 60, č. 2 (2006): 153.)